El lliure Estol dels Cantayres

DISCURS PRESIDENCIAL DELS JOCHS FLORALS DE CORNELLÁ, EL DIA 22 DE JUNY DE 1919

MAGNÍFICH AJUNTAMENT:
SENYORES Y SENYORS:

ECH a les bondats (que no seràn per mi may prou agrahides) dels organisadors dels Jochs Florals del Llobregat la suprema distinció de poder parlarvos des d'aquest lloch: voldría saberho fer de la manera que vosaltres vos merexèu ò, quan menys, en forma tal que no us permetés duptar del excelent desig que m'anima.

Dexèume, abans de tot, fer memoria, ja que'l lloch s'ho porta, d'un esdeveniment únich de la nostra historia: l'aparició, ara fa vuytanta anys, damunt la ribera encantada d'aquest riu que discorre suaument no gayre lluny d'aquí, d'aquell primer cantayre de les belleses y de la poesía de la nostra Patria, del que s'anomenà a sí mateix el *Gayter del Llobregat* y fou el desvetllador del nostre Renaxement literari. Sia, donchs, per al nom ilustre y ja quasi èpich d'En Joaquim Rubió y Ors el primer impuls efusiu de la nostra ànima, en aquesta tarda lluminosa de juny, en presencia d'aquest mateix paysatge que tan belles estrofes li inspirà.

Catalunya, des d'aquell dia memorable, ha sofert una tan intensa transformació del séu esperit, que us diré quasi que tot lo que avuy som, considerats com a Poble ab personalitat distinta, ens vé de l'aparició d'aquell *Gayter,* que ab la visió poètica de les coses de la nostra terra y ab la fè pura del séu patriotisme, se llençà ardit a recuperar de les aygües del nostre riu el simbòlich anell, dotat, com el del Nibelung, de virtuts màgiques y d'eficacia sobrehumana. La gesta de Catalunya, a travers d'aquests vuytanta anys de Renaxença, me sembla un fet tan extraordinari, que jo hi veig ja en embrió una llegenda per a segles a venir: la llegenda d'una nova Reconquista, que tindrà axò de bò, que haurà estat feta sense efusió de sanch per la sola virtut dels cants nostres.

Y en axò comprench, bons amichs de Cornellà, la gran rahó que us mou al organisar periòdicament uns Jochs Florals, per als quals reclamèu el concurs de tots els poetes y escriptors de Catalunya. Sabèu que poetes y escriptors constituexen la força de la nostra Patria en funció de dinamisme espiritual; y voleu provehirvos, per al vostre feynejar quotidià, d'aquest esforç que dóna nou vigor als braços. Axí'ls fruyts que arrenquèm de la terra ò'l treball de les nostres màquines ens semblen menys durs d'obtenir al compàs d'una bella cançó.

Aquí us duèm, donchs, cançons, amichs llobregatansl Aquí us en duèm de totes menes, concebudes en tota forma de ritmes y en l'estil vell y en l'estil nou; qu'en axò de cantar cada hu's porta la seva veu y entre tots procurèm anar a la una. No'n fèu cas de que algú us hagi dit qu'entre nosaltres també hi hà rahons, y que som uns mal avinguts, y que no'ns sabèm estar d'inquietarnos. Són axò les renyines propies dels qu'estimen una matexa Divinitat inaccessible, y de la qual saben, ademés, que no pot pertànyer exclusivament a un sol d'ells, posat que a tots abasta'l séu amor.

Sí: tots adorèm la Poesía; tots cerquèm en el conrèu de la Literatura aquell goig que us he dit de la cançó que alegra'l nostre treball. Perquè a Catalunya, per sòrt, no hi hà ni hi pot haver professionals de les Belles Lletres. Es aquest un exercici obert a tothom, hont no hi hà més gerarquíes ni més prerrogatives que les qu'en el nostre entusiasme efusiu ens plau atribuhirnos els uns als altres. Lo que hi hà, no obstant (y axò sí que crea un estat de prelacía, emperò no de privilegi), es qu'en mig del nostre cantar hi hà a lo millor qui arrastra'l cant dels demés, y la seva veu dóna'l tò y marca'l ritme; y les ànimes de tots se'n van darrera d'aquell qui les mena ab el suprèm encís del séu verb poètich; y sentim aleshores coses inefables que nosaltres sols no hauriem estat may capaços de sentir. Després aquest Poeta calla; y un altre, completament inconegut un moment abans, ocupa'l séu lloch; perque la Poesía també té les seves veleytats imprevistes: a lo millor surt un pageset de la plana de Vich, que's diu *Verdaguer;* ò'ns trobèm impensadament ab un advocat ciutadà que s'anomena *Maragall.* Y tots aleshores li fem rotllo, y'ns sentim joyosos de veure que la Deesa l'ha senyalat ab el séu dit de rosa y li ha conferit el dò de cantar per nosaltres les nostres amors y'ls nostres anhels.

Emperò no us creguèu pas que'ns manqui, als qui desinteressadament estimèm la Bellesa y cerquèm evocarla en rims sonors ò en artisada prosa, algunes ocasions de pregon desplaher. Ha estat sempre que s'ha intentat cohibir la facultat creadora del nostre Verb.

Nosaltres volèm cantar, y volèm cantar segons l'art comanda; que les lleys del ritme y de l'harmonía bé prou que'ns són conegudes y'ns vénen recomanades per les veus immortals dels Mestres. Y aquestes veus, lluny de barrarnos el pas, ens el fan franch y expedit; més que lligarnos, ens servexen d'estímul y d'exemple; y'ns fan oviradors, posats que percibim d'hont ens arriben aquestes veus, el camí de llum que'ns conviden a seguir y'l cim enlayrat hont tenen llur maysó simbòlica'ls elets de la Poesía.

Cap allà fem via, cap allà. Hem emprès el camí, perque'l camí'ns plau, y perque'l caminar se'ns es ja fet una necessitat del Esperit. Y creyèu ben bé (de tot cor vos ho dich) que no pas tots els que fem via camí enllà esperèm assolir la llumi-

nosa estela que tan vivament ens atrau. Nó: jo ja sé que'ls més no hi arribarèm. Mes ¿què hi fa? ¿no haurèm, per ventura, donat ab axò a la nostra vida un contingut ideal? ¿no haurèm endolcit ab una bella ilusió aquest nostre deambular terrestre? Dexèu, dexèu que cantèm; y, si us ve de grat, ajudèunos a cantar tots vosaltres també; que la Poesía es de tothom y tots hi tenim els matexos drets, talment com tenim dret a la vida. Perque la Poesía, amichs meus, es la vida per excelencia.

Tornant ara a lo que al començar vos deya, ha estat tal l'eficacia dels cants dels poetes des dels temps del *Gayter,* que ja avuy tota la Catalunya s'es dexondida. Y avuy la nostra Patria ja no'n té prou ab els cants; sinó que, a tenor de les veus novelles, cerca ordenar de bellnou el séu viure y replasmar la seva personalitat històrica; que'ls temps han portades noves fòrmules de vida per als pobles y a nosaltres també'ns cal posarnos a tò ab lo que passa pel món.

Veus de lluyta s'han axecat, irades per moments, qu'han portat a voltes quelcom de confusió en els cants dels Poetes; puix, homes a la fi, no s'han pas cregut que l'afició cantayre'ls fos escusa per a no acudir allà hont la Patria'ls reclamava. Alguns dels nostres fins se són entremesos dels negocis públichs, y ho han fet y ho fan tan bé com saben; emperò may tan bellament com quan canten. Perque no es pas d'entre'ls més delicats cantayres que'n solen sortir els millors homes de govern.

Y no ha estat encara axò lo pitjor. Els que s'han constituit en incansables lluytadors per la causa nostra han cregut que també'ls cantayres els podien esser útils com a llegionaris. Y s'han immiscuit en els nostres rengles, y'ns han volgut dotar, per a començar, d'una disciplina polítich-gramatical, y han fixat l'entonació de les nostres veus, y, per fi, han solicitat de les plomes ab que soliem cercar la fixació de les nostres inspiracions patriòtiques, certes complacencies a les quals el nostre lliure estol de cantayres no estava pas acostumat. Y axí les nostres academies s'han convertit en clubs; les nostres discussions sobre ritmes y melodies, sobre conjuncions y pronoms han estat convertides en qüestions d'ortodoxia; y se'ns ha posat un Tribunal que judica alhora'ls nostres mèrits literaris y'l nostre patriotisme segons el grau de servitut ab què acatèm els preceptes d'un cantayre suprèm, mancat de gust artístich y sense ascendent entre nosaltres.

Y encara hi hà més que tot axò. Aquells excelents patricis que s'han posat a dirigir la nostra acció civil (y gracies que per la bona intenció'ls devèm) han entès a la seva manera les obligacions que nosaltres, gent de ploma, els teniem; y han volgut que'l nostre estol lliure de cantayres els acompanyés per tot y que hi hagués gent de la nostra en cada nou baluart que reconquerien. Y han fet que a nosaltres, que sempre haviem cantat de franch y pel pur goig de cantar, ens entressin també les ansies del botí, y'ns vinguessin cobejances de triomf, acabantnos per fer creure en una immortalitat de la qual ells matexos haurien d'encarregarse.

Y quins perills més grans no representa axò per a Catalunya, oh amichs meus! Considerèu que la lluyta es lluyta y qu'es propicia a tota mena d'alts y baxos. La nostra Literatura, flor selecta de la nostra espiritualitat, va avuy embarcada en una nau que s'anomena la *Política,* y ha de córrer la sòrt de tots els temporals en una mar esvalotada. No temo jo pas que'l vaxell naufragui; emperò podría embarrancar, podría caure en mans de pirates, què sé jo! ¿Y no us sembla una grandíssima imprudencia dexar que coses tan delicades, tan essencials, estiguin exposades a un tan gran risch? La nostra Poesía, senyors, hauría de romandre sempre en la terra ferma, dintre la torre d'ivori que'ns la pot conservar intacta y sense màcula. Ella ha de constituir la nostra reserva de forces espirituals, la nostra font suprema d'energíes, l'essencia indestructible de la nostra ànima, susceptible de renovar mil voltes, si mil voltes calgués, la gloriosa gesta del *Gayter del Llobregat.*

Senyores y Senyors:

Me plau creure que les bresques poètiques que us hem triat per a la festa d'avuy vos faràn oblidar de l'imminencia dels mals que suara us senyalava: els nostres cantayres són encara, quan ells ho volen, els poetes purs de sempre. Emperò no duptèu de que'ls moments són crítichs per a la nostra Literatura, que's veu intervinguda per elements extranys susceptibles de causarli mólt greu perjudici.

Y convé ja a la nostra Comunió que, recordant com se les hagué'l Cid ab un Bisbe que's pagava d'entendre en afers de guerra, al qual increpà, segons conta'l *Romancero,* dihentli:

«Llevad vós la capa al coro,
yo el pendón a la frontera...»

ens encarèm nosaltres ab els homes públichs que s'entremeten de les nostres coses, per a dirlos, poch més ò menys: «Cavallers, guardèunos vosaltres les fronteres y dexèu per a nosaltres, que som els únichs que hi podèm entendre un xich, el tractar de Poesía, de Literatura y de Llengua. La vostra missió es lluytar per la terra catalana; la nostra, cantarne les virtuts y excelencies. Vosaltres teniu prou feyna si volèu assegurar les nostres públiques llibertats; mes, nosaltres ens devèm a la tasca de ferles estimables a tots els catalans sots la triple divisa de la Fè, la Patria y la Bellesa».

Fra Miquel Comalada ¿es l'autor de la «Historia d'En Desitjós»?

En el nostre «Estudi històrich y crítich sobre l'Antiga Novela Catalana» tenim donada (1) una extensa noticia del llibre intitulat *Spill de la vida religiosa*, que fou per primera vegada imprès en la nostra ciutat l'any 1515, per mestre Joan Rosembach, el cèlebre estamper.

Férem allà l'anàlisi del llibre, que qualificarem de novela apologètica, remarcantlo ademés per la seva indubitable improm̃pta luliana, posat que vé a ésser, pura y simplement, una imitació del *Blanquerna*. Aquest punt de vista ha estat acollit per En Lluís Nicolau d'Olwer en la seva «Perspectiva general de la Literatura Catalana» publicada no fa mólt (2). Nosaltres proposarem aleshores per al *Spill* un títol més expressiu del seu contingut, y li donarem el nom de *Historia d'En Desitjós*, que vé a ésser el de la traducció castellana de que després tractarèm.

Una qüestió dexarem plantejada aleshores respecte la *Historia d'En Desitjós:* la relativa al seu autor, ja que'l llibre ha estat constantment donat com a obra anònima. En l'edició catalana diu el colofó: «Feneix lo present tractat intitulat *Spill de la vida religiosa*, compost per un devot religiós, lo qual per humilitat calla son nom.» Emperò, poch abans, hi ha aquests conceptes: «Nota, legidor, que aquest libre propiament es dit *atajo* en castellà, e *camí breu* en nostre vulgar, car es stat sumat y abreviat de un altre libre lo qual contenía en si tot lo procés que lo autor del prolech promet en lo principi»; lo que'ns feu sospitar si'l *Desitjós* pogué ésser primerament escrit en castellà; cosa que, segons després veurèm, no sembla pas probable. Lo que, tal vegada, caldría entendre dels conceptes transcrits es que l'autor del llibret abreviat volgué designar l'obra en la qual s'inspirava, o sia'l *Blanquerna*, com ja hem dit.

La traducció castellana del llibre que'ns ocupa aparegué per primera vegada impresa a Saragoça en 1535 (3). Aquesta edició tampoch no'ns dóna'l nom del autor del llibre, emperò en el seu començament ens en senyala alguna particularitat: «Comiença un breve tratado el qual *Espejo de la Vida religiosa* se intitula, compuesto por un simple y pequeño frayle de la orden del glorioso Sanct Hieronymo; traduzido de Lengua catalana en castellana.» Com se veu, no's confirma aquí pas la existencia d'un original castellà anterior, ab el títol de *Atajo;* ni apareix encara'l sobrenom de *El Deseoso*, que sembla havèrseli donat al llibre a partir de l'edició toledana de 1536, y que sabèm conservava en dues edicions més: les de Salamanca, 1574 y 1580.

Emperò la troballa, feta molt recentment, d'una edició fins ara desconeguda de *El Desseoso*, ens torna a posar en el camí de les nostres conjectures sobre l'origen del llibre y sobre'l seu desconegut autor, fent probable'l esclariment de qui fou aquest.

En un catàlech de llibres aventurers (o d'ocasió, com se diu en castellà) que arribà a les nostres mans l'any 1918 (1), era ofert, per un preu no massa insignificant, un exemplar de *El Desseoso*, imprès en terra portuguesa, a Lisboa, en 1541. El llibreter, ab gran clarividencia, feya notar la particularitat de tenir l'exemplar en qüestió una nota manuscrita, contemporania de l'impressió, en la qual era indicat el nom del autor.

Ens interessà la troballa y ferem tot seguit gestions, que resultaren afortunades, per a obtenir el singularíssim exemplar. Aquest es segons la portada (vèginse'ls facsímils 474 *a·b*):

«El Desseoso || [*Enquadrament d'ornamentacions gravades, contenint al mitg una estampeta representant Jesucrist crucificat y una llegenda llatina al voltant:*] Venite ad me omnes qui || laboratis et onerati || estis et ego reficiam vos. || [*Al peu:*] Tratado llamado el Desseo- || so y por otro nombre Espejo de religiosos, agora de nuevo visto || y examinado, y añadido la quarta y quinta parte que hasta ago || ra no ha sido impressa.»

El llibre termina ab el següent colofó:

«A gloria y honra de Jesu || christo nuestro soberano redemptor y de su gloriosa ma || dre nuestra señora. Aqui se acaba el libro llamado || *Desseoso* que por otro nombre se llama *Espejo* || *de religiosos;* compuesto por vn deuoto reli || gioso dela orden del señor sant Hieronimo || nueuamente traduzido de lengua catala || na en nuestro vulgar castellano. Y aña || dida la quarta y quinta parte que has || ta agora no hauia sido impressa. || Fue impresso en la muy noble || y muy leal ciudad de Lisboa || en casa de Luis Rodriguez || librero del Rey nuestro se || ñor. Acabose a .iiij. || dias dagosto. De || M.D.XLj.»

Y, tal com anunciava'l llibreter, al marge, just al indret hont se parla del *deuoto religioso*, l'apostilla manuscrita afegeix «llamauase Fr. Miguel Comelada del convento de Valle de Hebron».

Heusaquí, donchs, l'autor del llibre! Manca, no més, veure si aquesta afirmació té condicions de verosimilitut.

Tot seguit se pot veure que aytal nota manuscrita coincideix en part ab una referencia del bisbe Torres Amat: «Comalada *(Fr. Miguel)*, del orden de S. Gerónimo. En el monasterio de la Murtra hay dos tomos de varios asuntos espirituales» (2).

Com es sabut, els convents de la Murtra y de la Vall de Hebron, abdós en els voltants de Bar-

(1) Bibl., I, 295.
(2) Barcelona, 1917: Un fascicle en 8.º; edició de «La Revista».
(3) Bibl., II, 286.

(1) *Repertorio de libros antiguos, raros o curiosos que se hallan de venta en esta casa [Pedro Vindel, hijo, librero anticuario]... Número 3. — Madrid, 1918.* El Desseoso hi figura sots el n.º 956.
(2) *Memorias para ayudar a formar un Diccionario Critico de los Escritores Catalanes.* — Barcelona, 1836; pàg. 184.

celona, constituhiren els dos únichs establiments de la Ordre Gerònima en terres catalanes. La matexa companyía tenía establiments a Castella y a Portugal. L'existencia en el convent de la Murtra d'un manuscrit d'obres de Fra Miquel de Comalada es, donchs, quasi una confirmació de la nota anònima que'l senyala com autor del *Desitjós*. D'aquesta manera podríem arribar a les següents conclusions:

1.ª El llibre *Spill de la vida religiosa* fou escrit per Fra Miquel Comalada, abans de 1515; tingué gran fortuna entre'ls monjos de la Ordre Gerònima a la qual pertanyia'l seu autor, entre'ls quals pogué circular en copies manuscrites, temps abans d'esser imprès: per axò uns l'anomenaven *camí breu* y altres, sobre un text castellà fet tot seguit, *atajo* y *espejo de la vida religiosa*.

2.ª La impressió de lllibre, en 1515, fixa'l nom català *Spill de la vida religiosa;* emperò l'autor no consentí que'l llibre digués el seu nom. Aquest, emperò, era conegut entre'ls frares de la seva ordre.

3.ª Les estampacions, en terres de Castella y de Portugal, del text castellà, obehía a iniciatives dels matexos religiosos gerònims a utilitat dels llurs establiments. El nom del autor, callat sempre, persistía en el recort y en les tradicions de la companyía.

4.ª La nota manuscrita del exemplar de Lisboa, objecte de la present noticia, pot ésser l'obra d'un monjo gerònim que dexà axí fixada aquella tradició en l'exemplar del seu us, que avuy tenim en el nostre poder.

Ara mancaría, no més, haver puntual noticia del Pare Miquel Comalada y del manuscrit d'obres seves que figurava en la llibrería del Convent de la Vall d'Hebron. Mes aquella Biblioteca fou completament dispersada als quatre vents, dificultant axò la demostració definitiva del punt que'ns interessa. El creyèm, axí y tot, suficientment esclarit, per a que l'atribució d'*El Desitjós* al Pare Comalada estigui lluny de poder aparèxer, als ulls dels conexedors, com un judici temerari.

Més notes sobre l'enquadernació catalana antiga

Altres noticies y reproduccions gràfiques aplegades en els volums de BIBLIOFILIA (1) per al estudi de l'enquadernació catalana dels segles XVII y XVIII venim ara a afegirhi la reproducció de dos documents més que han arribat posteriorment a conexença nostra.

(1) Vol. I, 441-448, 640-646; vol. II, 81-82; ab les làmines corresponents als tres articles.

El primer d'ells (làmina 484 *a*) es l'enquadernació d'uns «CAPÍTOLS DEL GENERAL DEL PRINCIPAT DE CATHALUNYA» (Barcelona, 1630) de què es possehidor el nostre excelent amich D. Joan Rossell, de Madrid. Executada en pell vermella, ab daurats a mà, s'uneix a la serie constituhida per les làmines 442 *a-b*, 446 *a-b*, 450 *a-b* y 454 *a* del nostre volum I, y 82 *a* del volum II; donant totes aplegades una completa idea de lo que fou l'enquadernació catalana de luxe en el segle XVII.

El nostre colaborador artístich, mestre Joaquim Figuerola, ha estudiat els *ferros* utilisats en la decoració del exemplar de què ara's tracta y n'ha extret els dos elements 64 y 65, que no figuraven encara entre'ls ferros reproduhits abans (col. 82):

64

65

La mida original del llibre es aquesta: 205 × 150 mm.

El segon exemplar (làmina 484 *b*) es la relligadura d'un manuscrit de 1765 que hi ha al Arxiu General de la Corona d'Aragó, contenint el «JURAMENT OTORGAT PER CARLES III DE SERVAR ELS PRIVILEGIS DE CATALUNYA CONFIRMATS PER SOS PREDECESSORS». S'afegeix aquest exemplar a la serie formada per les làmines 638 *a-b*, 642 *a*, 646 *a-b*, ab les quals, especialment les dues darreres, presenta grans afinitats d'ornamentació.

Axí y tot, En Figuerola hi ha trobat dos altres ferros, els quals hem numerats 46 y 47 a continuació de la serie corresponent (vol. I, col. 645):

46

47

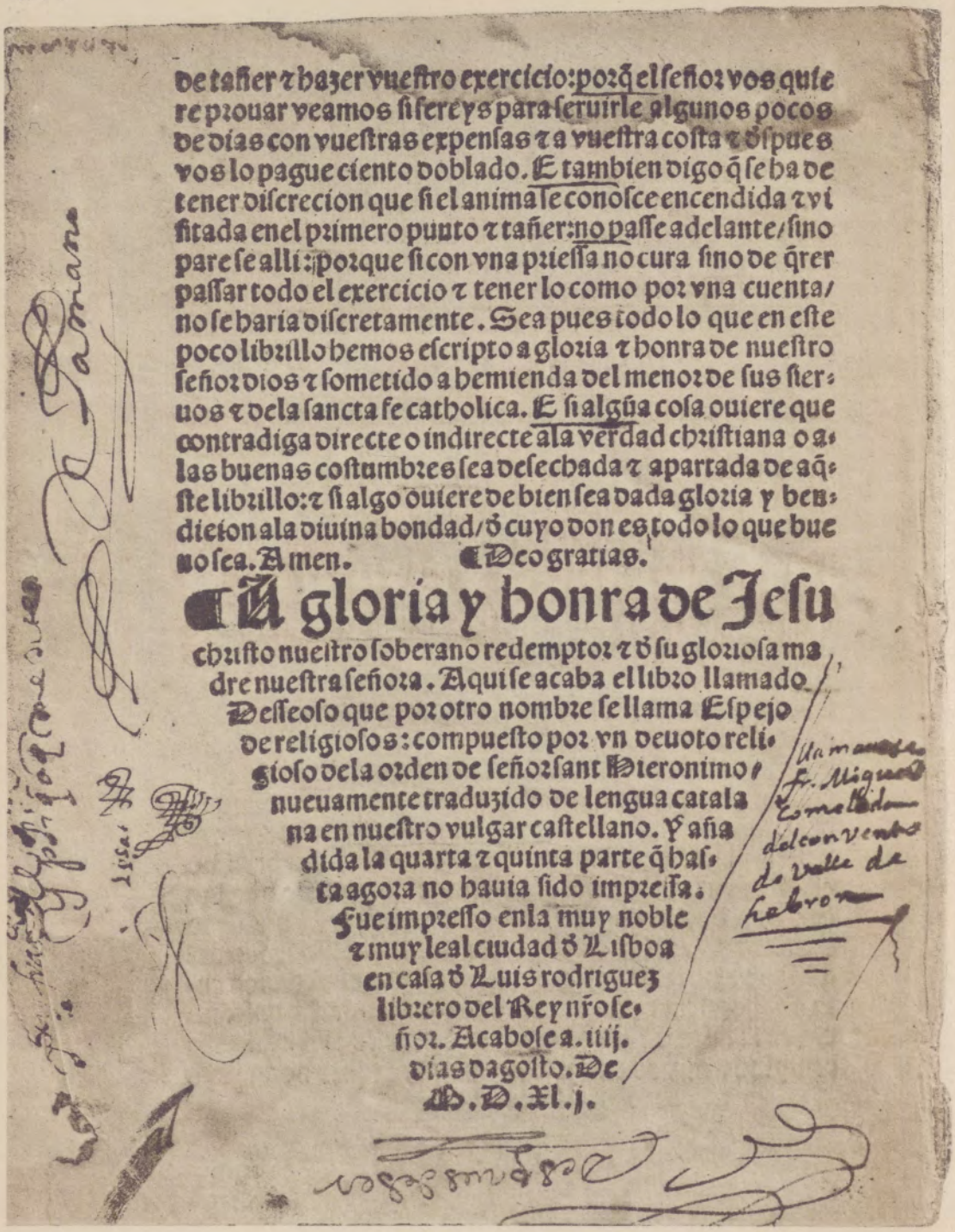
Aquesta enquadernació té de dimensions 335 × 215 mm., y es, com l'anterior, en pell vermella.

Volem donar compte, finalment, d'una singular troballa nostra en materia d'enquadernacions, que'ns permet entreveure un aspecte del negoci de llibreria a Catalunya en el darrer quart del segle XVI.

Comalada: «El Desseoso» (Lisboa, 1541)

(Portada del exemplar de la biblioteca Miquel y Planas)

de tañer y hazer vuestro exercicio: porq̃ el señor vos quiere prouar veamos si sereys para seruirle algunos pocos de dias con vuestras expensas y a vuestra costa y ó̃spues vos lo pague ciento doblado. E tambien digo q̃ se ha de tener discrecion que si el anima se conosce encendida y visitada en el primero punto y tañer: no passe adelante/ sino pare se alli: porque si con vna priessa no cura sino de q̃rer passar todo el exercicio y tener lo como por vna cuenta/ no se haria discretamente. Sea pues todo lo que en este poco librillo hemos escripto a gloria y honra de nuestro señor dios y sometido a hemienda del menor de sus sier- uos y de la sancta fe catholica. E si algũa cosa ouiere que contradiga directe o indirecte a la verdad christiana o a las buenas costumbres sea desechada y apartada de aq̃- ste librillo: y si algo ouiere de bien sea dada gloria y ben- dicion a la diuina bondad/ ó cuyo don es todo lo que bue no sea. Amen. Deo gratias.

A gloria y honra de Jesu christo nuestro soberano redemptor y ó̃ su gloriosa madre nuestra señora. Aqui se acaba el libro llamado Desseoso que por otro nombre se llama Espejo de religiosos: compuesto por vn deuoto religioso de la orden de señor sant Hieronimo/ nueuamente traduzido de lengua catalana en nuestro vulgar castellano. Y añadida la quarta y quinta parte q̃ hasta agora no hauia sido impressa. Fue impresso en la muy noble y muy leal ciudad ó̃ Lisboa en casa ó̃ Luis rodriguez libraro del Rey nr̃o señor. Acabose a. xiij. dias dagosto. De M. D. Xl. j.

Comalada: «El Desseoso» (Lisboa, 1541)

(Darrera pàgina del exemplar de la biblioteca Miquel y Planas)

Se tracta de l'enquadernació, d'un tipo que podríem anomenar, usant un terme d'ara, *industrial*, que apareix sobre un exemplar del llibre intitulat com segueix:

«Segunda parte del Espeio de Consolacion de Tristes en el qual se veran muchas y grandes hystorias de la Sagrada Escriptura para consolacion de los que en esta vida padecen tribulacion. Compuesto por fray Iuan de Dueñas predicador de la orden de nuestro glorioso padre Sanct Francisco. Dirigido a la illustrissima señora doña Ana de Cabrera, Duquesa de Medina de Rio Seco... &c. [*Marca del impressor, circular, ab una creu destacantse sobre un paysatge de montanya ab unes ermites.*] — En Barcelona. Impresso en casa de Iayme Galuan. Año de mil y quinientos y ochenta [1580]. Con licencia. Véndense en casa de Francisco Trincher y Andres Colominas.» En 8.u, de (9) + 1 blanca + 388 + (26) fulles.

Tenim aquí, per lo que's veu, un llibre que va ésser imprès per compte de dos llibreters, els quals, tal volta, tenien sengles botigues per separat, y que, com es natural, tindríen interès en distingir els volums venals en els respectius establiments. La relligadura del nostre exemplar, reproduhida en l'adjunta làmina 494 *a*, acredita que aquest fou adquirit a casa d'En Francisco Trinxer, per quant ofereix, com a motiu ornamental predominant, una *roda* (estampada, com tot lo altre, sense or, axò és, en *gofrat*) representant atributs militars greco-romans; y entre'ls elements del dibuix se llegexen les inicials F. T. del llibreter.

Per a que's pugui apreciar millor aquest detall, hem fet reproduhir en negre el dibuix complet de la roda: aquesta, al ésser aplicada *rodant* per damunt del cuyro de la coberta, dexava la imprompta, en cada tom, del motiu ornamental ab les inicials sobredites.

Es quasi segur que'l llibreter tenia ell mateix a casa seva l'obrador d'enquadernacions, y que feya aplicar la susdita roda als llibres que posava a la venda en la seva propia botiga. Industrialment, no s'explica d'altra manera aquest fet de marcar ab un ferro propi les enquadernacions; perque una contrassenya axí no podía, per aquells temps, respondre al propòsit de firmar l'enquadernador els seus treballs com fan els enquadernadors-artistes d'ara. Cal descartar, donchs, aquesta explicació; y més encara la de que's tractés d'un llibre d'ús personal d'En Trinxer.

Lo únich lògich es creure axò qu'hem dit: que la roda ab les inicials F. T. era aplicada a les enquadernacions, fetes en major o menor *remesa*, dels exemplars que'l llibreter posava a la venda en la seva matexa botiga. Y axò tenía la seva rahó en el propòsitde fiscalisar l'expendició d'una obra *editada* (mes no *impresa*) pel susdit llibreter, y l'edició de la qual s'era repartida ab altre llibreter de la matexa ciutat, que també pel seu costat podía vendren exemplars. Representava tot axò un regim administratiu del negoci a mitges en l'edició de llibres; forma que solía practicarse prou sovint, aquí, com a tot arreu, y qu'encara's practica mólt a hores d'ara.

Una fulla satírica barcelonina del segle XVI

No fa gayre temps que, en ocasió d'una visita a la llibrería que'l nostre excelent amich D. Leonci Soler y March posseheix en sa casa payral de Manresa, ens fou mostrada per aquell, entre moltes altres curiositats, una fulla satírica barcelonina, el text de la qual ens ha semblat que fóra útil dexar arxivat en les columnes de la nostra BIBLIOFILIA; pensant seguirho fent també, en lo successiu, ab altres fulles efímeres que les circumstancies puguin anar oferint a la nostra conexença.

Heusaquí, donchs, a continuació, el tresllat integre de les ORDINACIONS DE LA CONFRARIA DELS HONRATS CONYARINS:

ORDINACIONS NOVAMENT FETAS PER LOS HONRATS EN IOAN FIBLOT Y PERE SOCH, SOBREPOSATS DE LA CONFRARIA DELS HONRATS CONYARINS: NOVAMENT INTRODUHIDA AB CONSELL DELS HONRATS CONFRARES DE DITA CONFRARIA, CLOSAS VUY DIJOUS Á VINT DE OCTUBRE DEL ANY 1700.

Ordinacio I

Manan los sobreposats,
Fiblot y Soch Mallorquins
als Confrares molt honrats,
qui estan continuats
al llibre dels Conyarins:
Que tots, sots obediencia
de aquesta molt bona lliga
serven ab molta obediencia
sens fer ninguna resistencia
lo quel orde los obliga.

Ordin. II

Primo, que de vuy en avant
no contrafassan las monas,
en posarse tant avant
lo llur natural mudant,
que fassan feyna de donas;

que sent algu acusat
los capitols contrafes,
si lo cas sera provat
será ben executat
conforme al crim comés.

Ordin. III

Lo home que escuma lolla
ò pinta lo pa de Nadal,
per be que jugue à la folla,
y en lo demés se amolla,
paga solament mitg real:
y volent taula parar,
y posar en fresch lo vi
lo manco lo pot forçar
en que li dega pagar
un bell cruat Mallorqui.

Ordin. IIII

Home qui fa la ensalada,
hos posa à picar sal,
puix es cosa ja usada,
per la primera vegada
paga solament un real:
mes volent perseverar
en tant desconcertat viurer,
lo volem apremiar
en que haja de pagar
cada vegada una lliura.

Ordin. V

Lo qui sa muller pentina,
ò puja roba al terrat,
puix que tant se arruyna
en feyna ques tant ruhina,
en nou sous es condemnat:
y si per cas la acompanya,
y li aporta los tapins,
puix que de simple se enganya
en fer cosa tan estranya,
ha de pagar sis florins.

Ordin. VI

Si algu pera cuynar
puja llenya ò carbò,
ò volgues ensabonar,
pagará sens dilatar
la tersa part de un testó:
y no donantli llicencia
sa muller de passejar
dexantli de fer absencia
per tenir obediencia,
déu sous li manan pagar.

Ordin. VII

Si algu fará bugada,
y voldrá metrel llevat,
pagará cada vegada
per una tant gran errada
la tersa part de un ducat:
y tenintlo en tant poch
que li fassan fregir ous,
y metrer la olla al foch,
un home que es tant badoch
ha de pagar quinze sous.

Ordin. VIII

Lo que fa la casa neta,
y va pera traurer vi,
essent cosa tant mal feta,
per una semblant bestreta
composamlo en mitg florí:
y essent algu tant simplás,
que la muller fugir lo fassa
de darli lo fill al bras,
sempre que noy contrastàs,
pague quatre sous, y quatre.

Ordin. VIIII

Lo qui lliga la senyora,
ò la ajuda à pintar,
cau en ban de dar penyora,
si no pot la mateixa hora
fins en vint reals pagar;
pero si te lo seny gastat,
ò lo cap un poch lleuger
quel trobassen menant last,
ha de pagar per son trast
tantum vint y un diner.

Ordin. X

Si algu de bon marit,
voldrà bressar lo minyó,
hos metrà à fer lo llit,
home ques tant avorrit
condemnàm en un dobló;
y si fos tant bestial,
que la Dona al fes llevar
pera darli lo orinal,
per lo cas ser criminal
cent sous li manan pagar.

Ordin. XI

Qui a sa muller gratás,
y metés los orellals,
y fentho, que lay manás,
per aquell desastrat cas
ha de pagar sis reals:
y si renyina li dona
la dona, y ell fes lo mut,
ò à plaça lo enviava,
lo bajoch si hi anava
lo tatxám en mitg escut.

Ordin. XII

Si algu bolca lo infant,
ò voldrà los plats rentar
volém, que al mateix instant
se venga roba al encant
si dèu sous no pot pagar:
y si algu se atrevis
dar segó a las gallinas,
ò las camisas cusis,
home que tal consentis
pague quatre trapolinas.

Ordin. XIII

Qui espia, ò debana,
ò voldrà fer osca al fus,
la ordinació mana,
que pague una castellana
un home ques tant confus:

y sis mostra tant mussol
que de filar aprengués,
la ordinació vol,
que home tant mariol
pague un ducat cada mes.

Ordin. XIIII

Home qui fuig, ò se amaga
quant la muller batrel vol,
puix li deixa calçar braga
per cada vegada paga
un escut destos del sol:
y tirantli lo tapi,
ò venint los dos à mans,
puix lo te per tant ruhí,
home ques tant badoquí
pague vint reals castellans.

Ordin. XV

Home qui reb bufetada,
que li sanguejen las dents,
y si muller lay ha dada,
persona tant apocada
li confiscàm tots sos bens:
donant al acusador
per sos treballs la meytat,
lo restant al llevador,
donchs de caurer en tal error
cada hu sia avisat.

Ordin. XVI

Si algu fos tant discret
que rient ab sa muller
li donàs algun bufet,
siu farà tenint bon dret
lo volém ben satisfer:
aurà sens dilació
pera semblant homenía
cada vegada un dobló;
fenthi la provisió
dels bens de la Confraría.

Vense en Barcelona, en casa de Antoni Lacavalleria Estamper, en lo carrer anomenat la Llibraterìa.

Respecte del mot *conyarí,* ens afirma persona competent qu'es encara un vocable usual en la comarca de Tarragona, per a significar l'home que s'entremet usualment de menudencies impropies del seu sexe. A Barcelona diem d'un home així qu'es un *faldilletes*.

Bibliogràficament, aquest paper forma un plech de quatre pàgines, de 19 × 14 cm. Ostenta, com a cap y peus, sengles gravats aprofitats d'altres estampacions anteriors (un d'ells, es la ilustració d'una de les faules d'Isop).

Una observació hi ha a fer, encara, sobre la data ab què s'encapçala la composició: *dijous* a 20 d'octubre de 1700. Aquest dia no fou un dijous, sinó un dimecres. Hi ha aquí, per lo tant, un anacronisme, que sembla indicar, en tot cas, que la sàtira dels conyarins no fou escrita l'any 1700; probablement ho sería en 1695; y l'any 1700 fóra'l de l'estampació que tenim a la vista.

Les Confidencies d'En Joan Bonhome

(Continúa de la columna 466)

CAPÍTOL XI

LA PRIMERA COMUNIÓ O LA CONCIENCIA

Ab tot això, jo anava fentme grandet. Y vingué que'm tocà fer la primera comunió. Dels noys del meu colegi forem un bon nombre'ls que aquell any ens trobavem en el mateix cas; y'l mestre va enviarnos, formant colla, als exercicis de doctrina que, com a preparació per a tan solemnial acte, tenien lloch cada tarda en la Parroquia a que'l colegi pertanyía. Allí'ns trobavem ab els noys d'altres colegis; y també ab les noyes. Y, fos per esperit de colectivitat o per oposició instintiva per l'altre sexe, un dia se'ns ocorregué ruxar les noyes ab l'aygua beneyta, quan passaven prop de la pica. Fou això, donada la nostra edat, una simple entremaliadura sense cap intenció irreverent, en la que jo també tinguí la meva part, com quasi tots els meus companys, y de la qual el mestre no trigà en haver esment. El bon preceptor va enfadarse mólt, com se comprèn: ens reprengué ab energía y decidí aplicar un càstich als que se n'eren fets merexedors. Com que tots gayrebé'ns trobavem en idèntich estat de culpa, fou allò un seguit de mútues delacions. Jo no vaig acusar a ningú; emperò no mancà un condexeble que, davant de la perspectiva del séu càstich, me denuncià a mi d'ésser també un dels culpables. Aleshores el mestre paregué indignarse contra'l meu acusador, dient: «¿Còm? ¿en Bonhome? No pot ésser: en Bonhome es incapaç d'un falliment semblant.» Ningú no oposà rès a les paraules d'absoluta convicció del mestre, dites en defensa meva. Y jo tampoch vaig atrevirme a dir rès! Emperò vaig experimentar dintre meu un malestar més estrany...

Quan després he reflexionat sobre aquest fet, me sóch demanat a mi mateix si sería ja una primera manifestació de la meva modestia, el no haverme decidit a parlar en aquella ocasió, per a dir resoltament: «Sí, senyor mestre! jo també sóch culpable! castiguim com als demés!» Còm n'estaría joyós jo ara d'haver tingut prou gosadía per a dirho! Mes, no! vaig callar, y això no fou per modestia... fou per covardía! Des d'aleshores es que vaig ferme'l propòsit de no callar, sempre que'm vegés obligat a parlar per requeriment de la meva conciencia, y encara que d'això me'n pogués sobrevenir algun perjudici moral o material. Y, entre les vegades que així m'ha succehit, recordo aquella ocasió en què vaig atrevirme a acusar de falsari a un conegut autor de gazetilles, el qual havia fingit per a un séu llibre un pròlech laudatori d'un gran poeta mort de poch. L'autor per mi acusat no cregué prudent defensarse. Emperò'l defensaren

els séus amichs, dient que m'havía fet parlar l'enveja. Y foren molts més segurament els que'm tingueren a mi per envejós que al altre per falsari.

CAPÍTOL XII

EL PROFESSOR DE FRANCÈS

El meu professor de francès se deya senyor Casanoves y vivía al carrer d'Ataulf, emperò venía a donarnos la lliçó al mateix colegi del senyor Quim. Passavem el *mètode* Chantreau, y feyem cada dia'l nostre tema, seguint l'ordre dels de la gramàtica: *¿Tiene usted una pluma? — No señor; pero mañana es jueves*, etc., que nosaltres traduhiem al francès, fent aplicació de les regles contingudes en la lliçó corresponent y ajudantnos del vocabulari. Vingueren les vacacions; y deguerem interrompre'l curs quan apenes sabiem conjugar els verbs *avoir* y *être*. El senyor Casanoves, abans de separarnos, ens senyalà a cada hu la tasca de vacacions; mes jo aquell dia no poguí assistir a classe y no vaig tenir tasca designada. No vaig immutarme per axò; y, empenyat en que'ls meus companys no se m'avencessin, durant l'estiu vaig fer tots els temes de la gramàtica, fins al darrer, sense dexarne cap.

Al rependre les lliçons després de les vacances, jo vaig presentarme ab les meves llibretes de temes, convençut de que havía fet un esforç superior al dels meus companys y de que'l meu treball era també en proporció més meritori que'l d'ells. El senyor Casanoves, a qui vaig donar compte del meu fet tot presentantli les llibretes, examinà ràpidament aquestes y'm digué: «Mólt bé, noy, mólt bé! Has fet aquí'ls temes de francès talment com si aquesta llengua tu te l'haguessis inventada. Donchs has de saber que'l francès es un idioma mólt vell y qu'encara hi ha gent que'l parla, ¿què t'havíes pensat?» Y deguí tornar a fer tots els temes, un per un, durant el curs aquell y un altre que'n seguí, ajustantme a la lenta adquisició que anava realisant de les lleys vives del idioma que jo aprenía.

Heusaquí una cosa que no han tingut tampoch en compte alguns dels nostres gramàtichs, portats del zel de convertir la llengua catalana en una llengua perfecta. Un d'aquests diligents y entusiastes reformadors me deya un dia, ple de sincera convicció: «Oh! la nostra tasca ha estat grandiosa, verament: en quatre anys hem renovat el català.» Y, en efecte, así es: per que mentre la gent continúa parlant com abans, ells han acabat per escriure en una mena d'*esperanto* d'una perfecció mecànica admirable, emperò que sols ells són capaços d'entendre. Es en aquesta llengua renovada que un dels grans estilistes de la susdita escola ha pogut traduhir unes *Histories* d'un celebrat escriptor nortamericà; emperò ha resultat la traducció una cosa tan hermètica, que un amich meu, volent llegir el susdit autor, trobà que li era mólt més avinent estudiar l'anglès.

CAPÍTOL XIII

EL CANDIDAT PAPIÇOT

Ja qu'he entrat a parlar del *esperanto* nacional, diré que aquest també feu un dia la seva aparició en la tribuna pública. Fou en temps d'eleccions; y, en una assamblea de propaganda política, vaig sentir un dels oradors que parlava atenentse estrictament a les regles de la pronuncia renovada. Y deya así: «*Ciutadans: hem organitzat aquesta assemblea, per tal d'assabentar al poble sobres quins són els nostres punts d'obir; car sols de la metodització del nostre esforç per suavitzar els costums socials, pot hom esperar que la nostra civilització actuarà aesesclavitzada. Mediatitzats per un altre poble, ço que representa l'estabilització del nostre Dret y ço que inutilitza la nostra eficiencia, hom deu preconitzar la lliberalització del ideal catalanesch. Començant per la municipalització dels serveys...* etc., etc.» Y acabava dient: «*Això es ço que volem, y ço que volem es ço qu'hem d'assolir: possehim els mitjans y tenim preses totes les mesures.*»

A mi, com a la major part dels concurrents, me va dexar convençut aquesta argumentació; talment, que un dels més entusiastes declarà: «Sí, sí! demà tothom, com un sol home, ha de votar pel candidat papiçot; que vegi al menys que'l còs electoral ha sabut *apretziarli*'ls esforços.»

CAPITOL XIV

ELS AMICHS

El meu avi'm preguntava un dia, tornant d'estudi, si tenia gayres amichs entre'ls noys del meu colegi. Y jo li vaig anar enumerant els amichs que tenía: resultava que quasi tots els noys ho eren. Y l'avi'm digué: «Mólts amichs me semblen, tots aquests que has anat dient; també jo a la teva edat feya com tu, emperò després vaig quedarme ab dos amichs no més; y encara, d'aquests, n'hi havía un de qui jo era amich per força.» Semblantme estrany axò de que pogués una persona veures obligada a ésser per força amiga d'una altra, l'avi s'explicà d'aquesta manera: «Aquest de qui jo era amich a desgrat, no era un gayre bon amich, emperò hauría estat un pitjor enemich: per axò vaig evitar incórrer en la seva enemistat, quan haguí comprès que m'era impossible sustreurem a la seva amistat.» Y ab axò va acabarse aquell dia la conversa ab el meu avi; de la qual, fins al cap de mólts anys, no'm vagà entendre la vera transcendencia.

En efecte: havent estat per llarch temps amich

d'un home de lletres conegut de tothom per les seves ironíes, m'obligà a renyirhi una indelicadesa que ab mi cometé. Y aleshores, convertit en mon enemich, me dedicà des del séu periòdich una *reventada* irònica. Total: que si jo no hagués estat may amich séu, m'hauría estalviat la indelicadesa y la reventada.

Els bons amichs (ja tenía rahó l'avi) escassegen mólt; y per axò convé conservar els que un hagi tingut la sort d'adquirir y'ls anys hagin posat a prova suficientment.

CAPÍTOL XV

LES CONEXENCES

Com ampliació del capítol precedent, vull dir aquí una cosa mólt singular que m'ha passat ab els meus coneguts N'hi ha mólts d'aquests que'm saluden quan me veuen y a qui jo saludo quan els veig, corresponentnos mutualment en les salutacions. Després, n'hi ha alguns que procuren no veurem; y alguns altres als quals procuro no veure jo. Emperò'l cas més extraordinari es el que'm succehía ab un cert subjecte de qui no'm recorda'l nom, y ab el qual a cada moment me trobava: ell sabía perfectament qui era jo; jo sabía mólt bé qui era ell; y resultava que, de massa que'ns conexiem, ja ni'ns conexiem. Aquest fenòmen, respecte del qual m'ha vagat també meditar, no'm sembla pas del domini de la psicología: el crech més aviat d'ordre biològich, y arrenca, al meu entendre, del que s'anomena *instint de conservació*, gracies al qual tot ésser orgànich fuig d'allò que coneix susceptible de perjudicarlo. Y lo mateix s'esdevé en la vida social; fins al punt que cal témer per l'existencia d'aquelles organisacions que no's creuen prou fortes per a poder prescindir de certs elements que poden algun dia arribar a perjudicarles. En apreciar lo qual semblen coincidir la ètica y la biología.

CAPÍTOL XVI

LA DISFREÇA O LA DIGNITAT EN POTENCIA

Reprenent el procés de la meva iniciació en la vida, de que'm soch apartat un xich en el darrer capítol, explicaré ara lo que un any me va passar, per Carnestoltes. Era ja grandassot, y'm van donar entenent de disfreçarme. Ens aplegarem alguns companys, y ens en anarem a recórrer carrers y a esbroncar els coneguts. Al ésser a la plaça del Angel, jo vaig trobarme ab una xicota de qui estava un xich enamoriscat, y m'hi vaig acostar per a endreçarli alguna brometa. No sé què deguí dirli, qu'ella m'increpà tota resolta: «Animall més li valdría que fos a treballar, que no pas aquí a fer el ximplel» ¿Voldrèu creure que al ohir aquestes paraules, dites per una persona a la qual jo hauría desitjat ésser agradós, vaig sentir com la rojor m'invadía'l rostre, a pesar de durlo tapat ab la careta? Donchs fou así; y no recordo de may en la vida haverme tingut d'avergonyir tant ab la cara descoberta, com aquell dia que la duya amagada. Se veu que, al disfreçarme, la meva dignitat s'era transformada en potencia y que la veu de la meva xicota bastà per a tornarla a posar en activitat.

Fa alguns anys que corría per aquests móns un periodista d'una procacitat extraordinaria. Firmava sempre'ls séus escrits ab algun pseudònim, fins al punt que ja quasi ningú no's recordava del séu veritable nom; y potser ell tampoch. D'aquesta manera se les emprenía contra tot y contra tothom: difamava als uns, bescantava als altres, y ningú no quedava a cobert de la seva ploma insidiosa. La gent anava prenent paciencia; y algú qu'hauría estat en condicions d'esclafarlo, no ho feu per que considerà que tenía d'havèrseles ab un desqualificat (y per que, dit sia entre parèntesi, també a voltes un excés de prudencia atueix als poderosos). Vingué un dia, emperò, que a algú se li acudí posar al personatge ridícol d'una comedia nova'ls veritables nom y cognom del subjecte en qüestió: y aleshores aquest s'ofengué d'una manera indescriptible; y posà un plet a l'empresa exigintli una indemnisació per danys y perjudicis. Tant mateix la seva dignitat potencial degué posarse sobtadament en acció, así que l'home's vegé despullat de la disfreça a que s'era durant tant temps habituat. Per axò jo no aconsellaría may als escriptors l'ús freqüent dels pseudònims: són cosa perillosa per a la propia dignitat, de la que un hom acaba per oblidarse a copia de trepitjar la dels altres.

CAPÍTOL XVII

LA LLIÇÓ DE NATACIÓ O'LS ESCRÚPOLS

Una vegada vaig voler apendre de nedar: un amich meu va oferirse a ensenyarmen. Anarem als banys de la Barceloneta, llogarem sengles *taparrabos* y unes carabaces, y'ns llençarem a la mar. El meu amich m'ensenyava'ls moviments y m'ajudava a mantenir el cap fòra de l'aygua; d'aquesta manera avençarem un troç endins. Emperò jo vaig patir mólt: a cada moment me palpava la cintura per a veure si se'm deslligaven les carabaces; de quan en quan espiava cap a la platja, hont havía dexat la roba, per por de que me la prenguessin; y tot axò, ab la natural preocupació de que alguna onada no'm fes engolir un glop amarch, féu que la lliçó natatoria'm resultés poch profitosa.

Aquelles temences que a mi'm privaren de nedar aquell dia, són com els escrúpols que a vegades ens priven d'obrirnos pas en el món. En els meus temps, vaig veure a alguns assolir les més altes jerarquíes en el nostre Barri: l'un fou Mostaçaf del Repès Espiritual; l'altre, Arxiver de Logo-

«Capítols del General del Principat de Cathalunya» (Barcelona, 1630)
Enquadernació catalana de la matexa època
(Exemplar de D. Joan Rosell)

«Jurament otorgat per Carles III de servar els Privilegis de Catalunya confirmats per sos predecessors» (Manuscrit de 1765)
Enquadernació catalana coetania
(Arxiu General de la Corona d'Aragó)

màquies Transcendents; l'altre, Definidor General de Consonancies; coses totes de la més gran meravella y que, per dignitat, acordaren ells matexos que no's podien fer de franch. Emperò lo que més havía causat la meva admiració, foren les infinites subtilitats, no sempre confessables, de que s'havien servit els susdits vehins per a escalar uns llochs que altres persones del Barri, dotades de tanta o major inteligencia, havien tingut per inaccessibles. Y es lo que'l meu mestre'm deya en certa ocasió: «No cal pas haver viscut y observat gayre per a saber que, si hi ha gent noble en qui'l seny moral predomina fàcilment y determina'l llur comport, hi ha un gran nombre de subjectes que n'estàn quasi del tot desprovehits y en els quals aquesta absencia d'escrúpols permet a totes les qualitats brillants, ràpides y emprenedores desenrotllarse ilimitadament.»

Y tenía rahó'l mestre: el que sab llençarse a nedar sense preocuparse de la roba y, si convé, sense *taparrabos*, pot arribar més fàcilment que'ls altres a la tercera bóta. Ara que, móltes vegades, lo més difícil es aguantarshi.

CAPÍTOL XVIII

ELS POLLS O LA SINCERITAT

PASSEJAVA un dia per la Rambla ab el meu pare, quan heusaquí que veig venir en direcció contraria una persona coneguda. Vaig portar ràpidament la mà al meu barret per a saludarla y, quan ja tenía aquest a mig ayre, m'adono, ab la menor distancia, de que no's tractava sinó d'un desconegut que tenía certa retirança ab la persona que jo creya. Instintivament, per a dissimular la meva errada, vaig fer com aquell que's grata'l cap. Y'l meu pare va preguntarme: «¿Que tens polls?» Y vaig haver de confessar, per a no passar per brut, la meva confusió respecte de la persona referida. «Home! — va dirme'l pare — una equivocació pot tenirla tothom; y sempre't sortirà més a compte reconèxer sinceram ent que t'has errat, que no pas si tractes de taparho ab noves embusterías.»

Una cosa per l'estil sol passar quan dos discutexen: el que no té rahó no vol confessarse vençut per l'argumentació del contrari y segueix acumulant sofismes sobre sofismes per a enganyarse ell mateix ab la idea de que també té rahó. Per axò es que resulten sempre inútils les discussions sobre punts de religió, de política o d'ortografía; tres coses en les quals qualsevol analfabet pot considerarse cridat a desvanèxer les errades dels que han esmerçat la llur vida estudiant. Y ja ho tinch vist móltes vegades: les reformes, en ortografía sobretot, quasi sempre són filles d'una certa pruitja subcapilar, que de moment ha près la forma d'obsessió simplificadora y ha acabat inventant coses dignes de la època dels Faraons.

CAPITOL XIX

BREU DIGRESSIÓ FILOLÒGICA

EN el capítol anterior m'he vist en el cas de tenir d'emplear un mot poch decent: *polls*. Un masover que tenía la meva padrina deya un dia a aquesta: «Ay, senyora Tina! enguany sí que no collirèm ni per a engrexar el porch, parlant ab perdó.» Aquesta fórmula tan catalana d'excusar la manca de netedat de certs vocables, me semblà d'allò més bé. Y vaig decidir esmerçar les meves vetlles en l'estudi d'aquestes àrdues qüestions relacionades ab l'estètica del llenguatge.

De moment, va semblarme que hi havía una manca de sinceritat en axò de demanar perdó després d'haver pronunciat un vocable suspecte: més natural fóra demanar permís abans. Emperò es el cas que'l vocable en qüestió era'l terme precís y propi per a designar la mena de bestia a que'l pagès volía referirse. Aleshores me vaig inclinar a creure qu'era més aviat hipocresía, axò de fer protestes per haver usat el mot *porch* per a designar un porch. Emperò, quan jo tinch a algú per un *pocavergonya* ¿per què no'l designo netament ab aquest qualificatiu, y cerco un eufemisme? Aquí's presenta una nova dificultat: l'ús del eufemisme ¿no pot constituir un agravi per a la persona a qui un hom parla, suposantli una malicia proporcionada a la nostra mala intenció, qu'hem volgut amagar? La conclusió d'axò dèu ésser, donchs, que no hi ha paraules lletges, sinó idees lletges. Hèunos aquí en plena metafísica; y la qüestió devé insoluble per a mi, per que un home humil com jo no dèu atrevirse a invadir els espays reservats als grans pensadors. Ah, si jo, com en Xènius, hagués pogut anar a França a apendre de Boutroux! *Còm se lliguen, còm s'entrellacen les nostres histories espirituals, homes del dia!* Mes, dexèmnos, dexèmnos de filosofíes, y tornèm als polls.

La paraula *poll*, en sí, no'm sembla pas rebutjable. Al menys en castellà, disfruta de certes prerrogatives: *Por un piojo...!* es el títol d'una gentil noveleta d'un pare de la Companyía de Jesús. També'm recorda haver estat una vegada a visitar una senyora cubana que tenía una cotorra, y tot era amoxarla, gratantli'l cap y dient: «*Piojito... piojito...!*», sense que la cotorra semblés ofendres del mot ni de la intenció.

Apart d'axò, el mot *poll* serveix per a designar una especie vegetal, mólt comú en el nostre país, y de la qual n'hi ha una varietat que s'anomena *pollancre*.

També'l mot *poll*, en el regne animal, es el nom que's dóna als petits de la gallina. Y, per metàfora, se diu *poll resucitat* a la persona que per sa condició social improvisada es qualificada en francès de *parvenu* y en català modern d'*arrivista*.

Axí, donchs, el mot *poll* es imprescindible;

comptant ademés ab que entra en la formació de noms de localitats com Ripoll, Pollença y altres. La conclusió definitiva me sembla ara ésser aquesta: rès de paliatius ni eufemismes; cal aplicar a cada cosa'l séu nom; y, caygui qui caygui!

Recordo haver assistit un dia al ensaig d'un concert. Hi havía un músich italià, que va equivocarse dues vegades seguides en el mateix compàs. El director li digué que parés ment en el puntet que hi havía darrera una nota; y'l músich digué: «Es veritat, *caro maestro!* M'havía pensat qu'era una *cacata di mosca* » Y ara pregunto jo: ¿hauría estat possible dir lo mateix en català, sense incórrer en inconveniencia? No: el vocable català m'hauría semblat massa fort; hauría cercat algun paliatiu; y axò, sense que ningú m'hi obligués previament. Axí, donchs, hi ha aquí una qüestió d'ordre moral que ve a complicar extraordinariament el problema. Ja quasi'm penedexo d'haverme enfondit en coses que jo no esperava trobar tan sumament intrincades.

Mes nol ara començo a vèurehi clar. Essent aquest, com sembla, un problema d'ordre moral, serà per consideracions del mateix ordre que tots cerquem en l'eufemisme la manera d'expressar els conceptes poch dignes, sense perjudicar la nostra dignitat. Conclourèm, donchs, *a posteriori* que si l'home decent parla ab decencia, es pel respecte que's té a sí mateix, prescindint y tot del que degui als altres. Per axò jo, alguna vegada qu'he tingut ocasió de disputar ab algú, he abandonat la disputa quan l'altre ha començat a servirse de paraules groxudes. El qu'ell ho fes axí, no era una rahó per a que jo prescindís de la meva dignitat posantme al tò massa baix del meu contrincant.

Y heusaquí de quina manera, en aquesta breu digressió filològica entorn del nom d'un insecte vil, ens hem enlayrat fins a les serenes regions de la filosofía. D'axò'n dich jo una veritable qüestió filològica! Y de qüestions axí es que hauría d'ocuparse la mólt honorable Comissió de Vehins que té a son càrrech la netedat filològica del Barri; en lloch d'entretenirse escatint si'ls vocables *janer, assamblea* y *subasta* hauràn d'escriures des d'ara *gener, assemblea* y *subhasta;* o convertint en un cas de conciencia'l detall evidentment trivial de si cal escriure entre'ls cognoms una *i* llatina en compte d'una *y* grega, al firmar les nòmines.

CAPÍTOL XX

COLECCIONISME

Les meves aficions filològiques, que ja he posat de manifest en l'anterior capítol, anaren desenrotllantse de tal manera, que aviat vaig resultar un especialista en la materia. Havia reunit un nombre considerable de cèdules lexicogràfiques, que tenia ordenades per a, b, c, en una calaxera gentilíssima, que vaig ferme construir a semblança d'una que vaig veuren a Mallorca. La meva colecció resultava mólt interessant, sobretot per la variada multitut de paraules estranyes que havia conseguit ferhi figurar: *atur, sòtan, tocòm, nogensmenys,* etc., ab un gran nombre de terminats en *ach* y en *um* y d'augmentatius en *atxo* y en *etxo.* Engrescantme per moments, vaig posarme per fi a crear vocables nous, per tal d'enriquir la nostra parla: recordo, entre altres, els mots *dineta, vitralla, metafisicià, magicià, quimista,* que han tingut la sòrt, després, d'ésser acceptats per l'Academia Francesa ab sols lleugeres modificacions.

Emperò, oh inconstancia humana! vingué un moment en què jo mateix me vaig cansar dels meus progressos en materia filològica; y un dia vaig fer cambis de la meva replega de paperetes lexicogràfiques per una colecció de segells de correus. D'aquesta feta vaig passar de la filología a la filatelia; y dech declarar, sincerament, que quasi he trobat tan entretinguda y instructiva aquesta com aquella.

CAPÍTOL XXI

LA IMPREMPTA O LA IMPRUDENCIA TEMERARIA

Me veig ara obligat a tocar heroycament el punt delicat d'aquestes Confidencies. Fins aquí tot lo qu'he contat no han estat coses de les quals un hom degui avergonyirse per sempre més: els meus majors falliments han pogut excusarse en els meus pochs anys, en la meva inexperiencia de la vida; han estat, en fi, tares de les que pochs deuen veures lliures del tot. Emperò lo que ara contaré es molt més greu que tot lo passat: es una cosa de la qual encara avuy m'esborrono al pensarhi. Donchs sí: vaig escriure versos; y no solament els vaig escriure, sinó que, desventurat!, vaig ferlos imprimir. Que la Patria m'ho perdoni y que les generacions futures no m'ho tinguin massa en retret!

Jo ja sabía aleshores lo mólt exposat qu'es fer versos, y estava ben advertit de lo mólt perilloses que són les impremptes. Havía sentit dir que, desgraciat d'aquell qu'entrava una primera vegada en un d'aquests antres de perdició y respirava'l baf emmetzinador de la tinta d'imprempta! Sabía d'alguns homes de bé y dignissims ciutadans que, havent fet estampar en la llur adolescencia un primer llibre, havien portat després una llarga existencia de remordiments, y havien degut fer constants esforços per a tornarse a apoderar dels exemplars en mala hora distribuits als amichs; exemplars que tot seguit donaven a les flames y que haurien volgut veure rasos de la memoria dels humans. Jo sabía tot axò; y tenía idea, per haver fullejat en certa ocasió un *Dante* ilustrat, de la mena de torments a que deu estar subjecte, en el fons de la seva conciencia, l'autor d'un poema èpich dolent. Donchs, malgrat aquestes previsions y contra l'opinió d'algunes

persones que'm volien bé, y a pesar de la meva modestia natural que m'hauría degut inclinar a desconfiar dels meus versos, vaig cometre la temeritat de donarlos a l'estampa.

Malaventurat de mi! ¿Per què les autoritats han de dexar abandonada d'aquesta manera una funció tan essencial com es la protecció dels adolescents enfront del imponderable perill de les impremptes? No es que jo vulgui ara sostenir la necessitat de prohibir l'exercici de la tipografía, ni menys la de fer arrasar y sembrar de sal els llochs hont s'hagi practicada aquesta art. No: rès d'això! Per que jo no puch desconèxer que la imprempta es una invenció força enginyosa y que fins ha pogut fer algun servey als homes: com, per exemple, divulgant la paraula divina en les multiplicades estampacions de la Biblia. Y, a part d'això, no puch oblidar tampoch que d'una imprempta es exit el primer volum d'aquella imponderable *Summa ideològica dels temps moderns,* que la humanitat espera, ab ansietat messiànica, veure acabada, mediant la publicació dels restants volums. Com tampoch he de desconèxer que la publicació en lletres de mottllo de la *Carmencita* ha pogut reportar algunes honestes satisfaccions als catalans partidaris de la bona cuyna. Emperò ningú no podrà negarme que la imprempta es una de les coses més perilloses qu'han imaginat els homes; y es per això que crech en la necessitat de lleys enèrgiques que puguin prevenir aquell perill. En tot país ben organisat, les impremptes haurien d'estar curosament intervingudes pel govern; y, sobretot en les ciutats populoses, deurien estar recloses en un barri apartat, com els antichs hi tenien els *lupanariums* y en l'Edat Mitja hi havía'ls calls judaychs Y en cas de no ferse això, que fóra lo més segur, s'imposaría, en benefici de la pública tranquilitat, que tots els establiments d'imprempta ostentessin, en lletres ben visibles a l'entrada, una indicació com la qu'he vist en els pals que porten corrents elèctriques d'alta tensió, y que diu: *Perill de mort;* ab un crani y dues tibies encreuades, per a fer comprensibles les susdites paraules fins als autors de versos que no sabessin gayre de lletra.

Els pares de familia, més interessats que ningú en la protecció de llurs tendres rebrolls, haurien de cooperar a l'acció de les autoritats, mantenint una ronda especial de vigilancia que, en lo possible, impedís a tot adolescent l'accés a les impremptes. Aytals agents, que convindría recrutar de preferencia entre'ls autors ja desenganyats per llurs fracassos, podrien tractar, ab bones paraules, de dissuadir a aquells que tinguessin versos escrits, de ferlos imprimir; y això encara que's tractés de prosa, posat que ja avuy s'ha arribat fins a escriure pitjor la prosa que'l vers. Els caps de casa veritablement zelosos hi podrien també ajudar mólt, en l'esfera individual; sobretot si s'arribaven a donar alguns exemples de desheretament, fundats en el delicte d'estampació prematura, que caldrà un dia o altre fer figurar en els còdichs. La lley hauría d'arribar fins, en casos de delinqüencia massa remarcada, a la privació dels drets civils, inclús el de contreure matrimoni.

Els tribunals, per altra part, haurien de precisar les responsabilitats dels impressors quan la perpetració d'un llibre fos deguda a les excessives facilitats donades al delinqüent; l'impressor, en aytals casos, podría ésser equiparat al farmacèutich que despatxa un avortiu. Els propietaris o encarregats d'impremptes, per a evitarse tota responsabilitat en l'estampació de qualsevulga producció jovenívola, deurien exigir les degudes garantíes per part del autor, que podrien consistir en lo següent: Primer: el certificat de la vacuna; segon: declaració del pare o tutor del jove, de què està al corrent de les inclinacions literaries d'aquest, de què l'autorisa per a imprimir els séus escrits, y de què's compromet a satisfer el compte del impressor; tercer: una declaració jurada del autor del llibre, de què no té, al fer estampar aquest, el més petit propòsit de millorar l'idioma, ni tan sols de perfeccionarne l'ortografía; quart: una declaració, sotscrita per set metges, de què l'escriptor incipient no ofereix cap símptoma de pertorbació mental, ni té antecedents d'aquesta mena en el séu llinatge; y cinquè: una explicació del autor sobre'l caràcter del séu llibre y respecte al propòsit que persegueix al publicarlo.

La darrera d'aquestes condicions encara podría donar lloch a una suprema temptativa per a la salvació del autor imminent. Per que, a part de què en algunes ocasions l'autor mateix no sabría explicar satisfactoriament el per què del séu llibre (y en aquest cas no podría imprimirlo), si declarava que eren versos amatoris destinats a ablanir el cor d'alguna beutat esquerpa, se li podría insinuar que ab toyes de flors o carametlos de xocolata obtindría'l mateix resultat, y potser encara més depressa. Si responía que la impressió del séu llibre obehía al propòsit de posar aquest a la venda, hi hauría lloch per a demostrarli, ab centenars d'exemples, que anava llastimosament errat y que li convenía treures del cap semblant idea, per que no havía de vendre ni un sol llibre, baldament fes anunciar la seva obra per un home-anunci vestit d'Apoló o de Minerva Y per fi, en el cas de que l'autor declarés que havía escrit un llibre de filosofía o tractant de qualsevol altra cosa d'aquestes que ara corren, futurisme, pedagogía rítmica o psicología experimental, el subjecte deuría ésser denunciat immediatament y reclòs en lloch segur, des d'hont no calgués témer per la tranquilitat del món. Ja té prou preocupacions la humanitat a hores d'ara, per a que n'hi vinguin de noves!

Si les prescripcions apuntades haguessin ja estat dutes a la pràctica des d'un quant temps ençà, encara que no haguessin pogut d'una manera ab-

soluta evitar la publicació de versos dolents, s'hi hauría conegut bona cosa. Els meus, de moment, ja no s'haurien estampat; y tingueu ben entès que després se n'han donat a llum de mólt pitjors, els quals no haurien degut ésser estampats tampoch, encara qu'en algun cas l'autor hagués demostrat qu'era Doctor en Gaya Ciencia o Membre del Institut de Tokío. Quants nocturns morats, quants poemes esparços y quantes bajanades líriques ens hauriem estalviat, des de la invenció del *ohisme* fins als nostres temps!

¡Oh, les sotils donzelles qu'exhalen perfum d'auba
y diuen oh! quan plàcides oviren l'aymador!

Vaja, n'estich segur! Els meus eren millors y més naturals; per que quasi tots acabaven dient *passiho bé!* o *buenas!*

No s'enclou encara en això sol el meu projecte de revolució anti-mètrica: caldría prevenir també altres perills, posat que, ab tot y les restriccions apuntades, sempre quedarien adolescents y fins persones d'alguna edat (tardaníes florals) en estat d'imminent deslliurança poètica. S'hauría d'obligar a tot aquell que tingués un llibre en curs d'estampa, a posarse un distintiu ben notori: un gech groch o una garlanda d'alls qu'equivaldría al llorer simbólich. D'aquesta manera fóra fàcil als transeunts pacífichs esquivar la topada ab qualsevol autor en tensió, evitantse axí la gravíssima y a voltes fatal escayença d'una lectura integral y accionada. Es aquest potser un dels més grans inconvenients d'una ciutat com la nostra, en què la gent encara va distreta pels carrers y en què, normalment, dèu haverhi un miler d'individuos que duen a sobre un plech de proves o un manuscrit a punt d'entregar. L'estadística de les apoplexíes ho demostra d'una manera tan tràgica com eloqüent.

Per últim, considerant que'ls autors imminents són, en el fons y si bé's mira, éssers humans com nosaltres, caldría fer quelcom en interès d'ells, durant el temps que sol durar aquesta mena de febre eruptiva ab què s'acompanya quasi sempre la producció d'un primer llibre de versos: l'Ateneu hauría de destinar un local en les golfes del séu edifici, hont tinguessin accés tots aquells (y únicament ells) que's trobessin en estat de publicació inevitable; sens perjudici, com se comprèn, d'exigirlos a cada un una quota complementaria per la despesa de *quartilles* y plomes d'escriure.

Heusaquí exposat el meu projecte de ciutat ideal, que m'ha mogut a formular aquella meva desgracia, a conseqüencia de la qual vaig assolir la poch envejable categoría d'autor d'un llibret de versos. Y encara que de projectes per l'estil n'explanaren, abans que jo, el frare Campanella y'l bon Tomàs Morus, el meu té l'aventatge d'ésser practicable; mólt més practicable, evidentment, que'ls de què tant s'ha parlat de la *Ciutat jardí* y de les *cases barates*, coses abdues que no podran ésser resoltes fins que'ls homes s'hagin convertit en caragols.

CAPÍTOL XXII

L'ÈXIT LITERARI

Apesar de tot, l'èxit del meu llibret de versos fou encoratjador en gran manera. No es precisament per que s'hagués venut gayre: se'n colocaren dos exemplars per la llibrería Verdaguer y un per la de «L'Avenç»; y encara que després va resultar que tots tres els havía anat a comprar el meu padrí per a encoratjarme, no va dexar això de produhirme una excelent impressió. Després vaig repartirne mólts exemplars entre persones amigues y a la prempsa; y per més que aquesta no va parlar del meu llibre, vaig conceptuar que aytal silenci, quasi unànim, era també una quasi unànim aprovació dels meus versos. Un sol periòdich hi hagué que va dirne mal; emperò, vista la unanimitat dels demés, no vaig tenir per a rès en compte aquesta opinió discordant, que sens dubte era filla de no haver penetrat ben bé'l crítich en l'esperit de la meva obra. Els amichs foren els que més me confirmaren en la bona impressió: tots me deyen, al trobarlos, lo mateix: «Ja he rebut el séu llibre, jove: moltes gracies!» Y dit s'està que, si tantes gracies hi trobaven, el llibre tenía d'ésser bo per força.

Ja sé que algú trobarà, com jo mateix ara, qu'en l'èxit del meu primer llibre hi pogué haver una gran part d'ilusió meva. Emperò avuy que conech millor que no en aquella època les interioritats literaries de la nostra capital y barris adjacents, sé que'l meu triomf d'aleshores, gros o petit, havía estat obtingut llealment, sense intrigues ni genuflexions. Si jo hagués sabut en aquells temps de quina manera s'han fet després els èxits d'alguns llibres de versos més dolents que no pas el meu, hauría pogut aprofitarmen (fins allà, sempre, hont la meva modestia m'ho hagués permès). Hauría començat per anar a trobar el senyor Xeniola, qu'era aleshores el crítich de moda en el país, y li hauría dit: «Permetèu, oh mestre eminent, que'm presenti a vós com un humilíssim admirador vostre, per tal de fervos ofrena d'aquest meu llibre insignificant, el qual deposito en les vostres mans augustes, recomanantlo a la benvolença del vostre Seny y a la conspicuitat de la vostra Definició.» L'endemà mateix li hauría enviat per la minyona de casa un parell de pollastres y una ampolla de vi ranci, acompanyanthi una lletra respectuosa y efusiva, reiterantli la meva adhesió personal y la meva identificació més completa ab les seves doctrines platònico-gàstriques. Y una vegada hauría fet tot això, hauría esperat el meu nomenament, que no hauría tardat a venir, de *noucentista* (una milicia qu'ell havía fundat); y'l meu llibre de versos hauría estat motiu, en la seva crítica, d'un paralel entre jo

y'l Petrarca, basat en alguna dita de Plató o en alguna revelació de Santa Teresa. De resultes de lo qual potser els exemplars venuts haurien ascendit a quatre.

Ja veyèu, donchs, com l'aparició del meu llibre, en les condicions en què jo vaig publicarlo, y ab tot y que ningú no se'n adonà, obtingué lo que se'n diu un èxit literari franch; sobretot si se'l compara ab l'èxit per demés tèrbol de l'epopeya itinerario-descriptiva intitulada *Lo Geni Català*, o ab el de *La Dama que s'avorría*, creació dramàtica *ad petendam pluviam* del insigne senyor Gual.

CAPÍTOL XXIII

LA CARRERA DE LLETRES

L primer mal pas ja era donat: decididament, la literatura m'atreya; y un dia vaig anar a veure'l senyor Quim (a les classes del qual ja no concorría des de que havía començat el batxillerat al Institut), ab la intenció de consultar ab el meu mestre'ls propòsits que jo havía format. Quan li haguí dit que pensava dedicarme a les lletres, el vell preceptor me va preguntar:

—¿No se t'ha pas ocorregut, per ventura, ferte mestre d'estudi? Per que, si no tinguessis una vocació ben decidida y una quantitat inagotable d'abnegació, no podríes may exercir dignament aquesta carrera, que jo considero un veritable sacerdoci y que constitueix una de les funcions socials més delicades. El mestre es el forjador espiritual d'una raça, y arrèu es considerat com el primer dels ciutadans, al costat de les altes autoritats civils, militars y religioses; en el ben entès de què ell les assumeix totes davant dels noys, quan encara aquests no poden estar subjectes a altra autoritat que la seva, després de la més nominal qu'efectiva dels pares. Emperò en el nostre país s'ha abusat estúpidament del mestre d'estudi, ridiculisantlo y fent d'ell un personatge de caricatura: m'imagino que axò mateix dèu succehir en tots els pobles que viuen en l'abjecció. Fa prop de cinquanta anys que'n soch jo, de mestre, y aquesta levita que veus, primera y única levita qu'he tingut, ha degut sofrir, com la meva fe, un major desgast pel treball de mantenir la dignitat de la meva missió educadora, que no pas pel d'obrir les inteligencies a la llum. Més que ab la ignorancia nativa dels infants qu'han estat els meus dexebles, m'ha calgut bregar ab la ignorancia inveterada dels pares d'aquests...

—No! no he pensat pas ésser mestre — vaig dirli, interrompentlo quasi, — sinó periodista.

—Pitjor que pitjor! El periodisme es una de les professions que més admiro, y de la qual crech qu'es encara més delicada que la meva; per que hi ha molta gent que no tenen ni han tingut may de la vida altre mestre que'l periòdich. Si tots els periodistes tinguessin plena conciencia de la responsabilitat en què'ls coloca la possessió d'aquesta palanca suprema per a remoure'l pes mort de lo que se'n diu l'opinió pública, prou se senyarían una y cent vegades abans de donar a la llur funció orientadora una direcció determinada. Mes jo deploro, precisament, que'l periodisme sia un camp obert a totes les concupiscencies; per que tots els fracassats de les arts, de les lletres y de la política proven, un moment o altre, d'entrar en possessió de la influencia que representa'l tenir un espay reservat en les columnes d'un periòdich, des d'hont actuar en el sentit que reclamen les llurs necessitats; y, ay del home que, actuant de periodista, no arriba a considerar que la seva dignitat professional y la seva responsabilitat estàn mólt per damunt del fet imperiós d'haver de procurar a la seva taula'l pa de cada dia! Crèume a mi: si vols passar en un sòn tranquil les teves nits, tria qualsevol altre ofici, llevat del periodisme.

—Emperò — vaig atrevirme a objectarli — no tots els qu'escriuen en un periòdich assumexen una responsabilitat tan gran com la que vostè suposa; la qual, si de cas, sols ateny en aquella proporció al director o al propietari. Els redactors queden mólt per sota d'axò, y poden, sense incórrer en tan irreparables falliments, ocuparse de les nombroses seccions que un quotidià modern comporta. Axí, per exemple, jo havía pensat que si trobava una plaça de glosador en una bona casa de periòdichs, me'n sabría sortir ayrosament, desempenyant el meu comès ab conciencia y escrupulositat.

—Donchs, fracassaríes! Per que axò dels glosaris es una de les farses més grosses que ha inventat l'arrivisme periodístich. Aquesta mena de gazetilles que pretenen a lo transcendental, representa en literatura un retrocés sols comparable al del cinematògraf respecte del art dramàtich. El cinematògraf ha prescindit de la paraula humana, qu'es la manifestació per excelencia y aquella per la qual l'home estableix la seva superioritat biològica respecte als bruts, y ha donat un valor absolut a l'acció, exaltant la força incontrastable de les passions y fent visible al espectador, per medi del gest, solament la part fatal, mecànica, quasi diriem muscular del drama humà. Allò que únicament la paraula podría dignament explicar, que sols ella podría idealisar y fer acceptable al esperit, es, en aquesta manifestació primariament mímica del *cine*, reduhit a fets estrictes, la lògica dels quals no apareix sensible sinó comptant ab els instints; en ella ha degut prescindirse per complet de les mitges tintes, de la complexitat dels sentiments, de la topada interior de les idees, de tot lo que, en un mot, complica fins a lo infinit les nostres vides y fa que cada home dugui tot sol dintre d'ell un món, ab tots els conflictes còsmichs que presenta en més gran escala l'univers sencer. Donchs, els autors de glosaris fan una cosa per l'estil: de lo que s'ha

Enquadernació industrial del segle XVI, del llibreter barceloní FRANCISCO TRINXER,
les inicials del qual aparexen en els ornaments gofrats

(Vegis aquí mateix la col. 475)

convingut dirne alta cultura, en prenen la part anecdòtica, efímera, merament pintoresca, prescindint de l'estructura interna que fa de tota ciencia una doctrina y de tota doctrina una convicció. Els glosadors passen per damunt de tota ètica per que ells no'n necessiten; ells no han de fer més que omplir el séu *número* en el programa de cada tarda, com el *clown* en el circh. Pretendre descobrir un valor doctrinal, filosòfich en aytal genre, es del tot inútil; per que tota filosofía es una construcció orgànica, estructural, en què'ls fets estudiats se serían, se contraposen per categoríes, fentse valer recíprocament, s'arrengleren en ordre deductiu o inductiu per a convergir en principis clars, precisos, definits de contorn y expressius de contingut. Els glosadors fan tot lo contrari d'axò: a cada moment se contradiuen ells matexos, destruexen avuy lo que digueren ahir, y la seva lucubració diaria, per lo incoherent, crea'l desordre en la ment de qui s'empenya en seguirlos a travers de les seves piruetes fantàstiques de saltimbanquis espirituals. Tot en ells són nocions incompletes, idees insuficientment madurades, quan no tòpichs d'una vacuitat absoluta. Y la manca de probitat científica'ls permet atribuirse idees d'altri, estrafentles, acomodantles a la necessitat d'aparèxer enginyosos, brillants, originals als ulls d'un públich d'adeptes que mólt sovint els admiren per que no'ls entenen. Com a genre literari, equival el glosari en art al genre inconsistent de *variétés:* ara surt una cantadora, ara un pallasso, ara un tocino ensinistrat. Y la qüestió es que cada cosa d'aquestes pugui semblar una novetat, que'l públich s'admiri o rigui, y que aplaudexi. Sobre tot l'aplaudiment! Axò es lo únich que veritablement preocupa als autors de glosaris; y per axò forcen la nota, procurant cada vegada superarse a sí matexos. Rès, per lo tant, de fruicions tranquiles propies del art elevat y de la vera ciencia; rès de proporcions y armonía; rès de conciencia y responsabilitat: acabat de dir, acabat d'oferir! Per axò'ls glosadors solen renunciar a reimprimir en volums les llurs coleccions de gloses; per que's donen compte de què ensenyarían la llauna d'allò que vengueren al públich per or de florí de Florencia. Y l'èxit dels glosadors, en aquests nostres temps de desorientació espiritual y moral, ve precisament de què exploten, com els juglars y titellayres, la part més impressionable d'un públich inculte, qu'en la seva simplicitat rudimentaria accepta per dites sapiencials les rucades d'un *arrenca-caxali* que perora en la fira des del séu cadafal guarnit de banderetes.—

El meu mestre s'havía anat animant a mida qu'avençava'l seu discurs, y, al final, se produhía ab l'exaltació d'un apòstol, ab la convicció d'un home qu'ha anat elaborant lentament la seva opinió y que l'exposa de sobte, rodonament y sense titubeigs. Era tanta la seguretat dels séus punts de vista, que, ab tot y semblarme les seves conclusions un xich exagerades, no dexà de portarme a la convicció de què jo no podía, no devía, per rès del món, descendir a la ínfima categoría de glosador assalariat. Y aprofitant la pausa, després de les darreres paraules del Senyor Quim, vaig objectarli tímidament:

— Bé! emperò, apart d'aquest ofici de fer gloses, potser la carrera literaria té altres aplicacions, susceptibles d'ésser practicades dignament y ab profit!

—¿Vols dir profit material? De cap manera. El conrèu de la literatura, pura y simple, no es ni ha estat may una carrera: es un ornament; y encara, un ornament que no se'l poden permetre gayre sinó els richs. Hi ha, sí, la carrera del magisteri, la del periodisme, la del art dramàtich, en les quals tenen aplicació les aptituts literaries; mes les dificultats de triomfar en aytals carreres són quasi infinites: cal arribar als cimals; y per a axò són necessaries extraordinaries condicions. Les grans figures del periodisme y del teatre ho són, a la vegada, de la inteligencia; y no abunden pas, sinó tot lo contrari. Fora d'aquestes dues aplicacions, com t'he dit (per que la del magisteri únicament té espines), les lletres són un luxe, un entreteniment noble, un esplay espiritual que no pot de cap manera suplir, en qui no té medis de fortuna, la necessitat d'un altre treball remunerat. Es com el fer volar els coloms, que no es cap ofici, sinó una distracció. ¿No't recordes de lo que li va passar al Pere de les Llanties, el llautoner que hi havía a la cantonada del carrer del Paradís? Tenía una afició boja pels coloms: el seu colomar era'l més alt y'l més ben montat del pla de Barcelona. L'home's llevava dematí, per a entregarse, abans d'obrir la botiga, al goig de veure evolucionar els séus coloms per l'espay, obehint a la canya del colomista com un exèrcit disciplinat es mogut per la veu del general que'l comanda. Les hores li passaven ràpides, y la d'obrir l'establiment arribava sempre abans de què ell hagués recollit l'estol volador. Després de dinar, la mitja horeta que li quedava abans no tornaven els fadrins, la dedicava també a lo mateix; y, quan tocava l'hora, el llautoner endreçava als séus coloms l'ordre d'ajocarse; y baxava a la feyna, per a donar, de mala gana, ordres als séus treballadors, per que encara'l séu cap volava ab els coloms y'ls séus ulls enlluernats no atinaven a veure clar en la foscor de la rebotiga. Era mólt freqüent el cas, dematí o tarda, que l'aprenent de la botiga hagués de cridar al séu amo des del ull de l'escala: «Senyor Pere...! senyor Pere...!» Al cap de mólta estona una veu que semblava baxada del cel responía: «¿Què hi ha? — Aquella senyora del altre dia, que demana si té adobat el llum que va portar per a arreglar? — Dígali que s'esperi un moment, que ara baxo.» Y, en efecte, el Pere, tot malhumorat, recollía'ls séus coloms, impacientantse ab algun que s'empenyava en no voler creure a la seva veu; fins que, al cap de mitja hora,

l'home aparexía a la porta de la seva botiga. Y l'aprenent: «La senyora ha volgut que li tornéssim el llum tal com estava, per que ha dit que'l necessitava de precís y que ja se'l faría arreglar per algú altre.» D'aquesta manera'l Pere de les Llanties degué acabar per vendres els coloms, y la botiga y tot. Avuy treballa de fadrí en una lampistería, ell que no sabé conduhir degudament la seva.—

Les lliçons del meu mestre van, una vegada més, aprofitarme. Renunciant als meus ensomnis literaris, vaig conseguir entrar a les oficines del banquer senyor Freixa, al carrer del Palau, hont, al cap d'algun temps, m'encarregaren la secció dels efectes en cartera. Allà, en vint anys de *santa continuitat* (com diuen els ganduls d'ara), vaig tenir ocasió de satisfer la meva passió per les lletres; per que, ab les de cambi que han passat per les meves mans, n'hi hauría per a formar una biblioteca de les més copioses.

CAPÍTOL XXIV

LA CRÍTICA PER INSUFLACIÓ

ONVENÇUT de que'l paper d'autor no s'havía escrit per a mi y de que la meva humilitat me duya més aviat a posar les meves aficions literaries al servey dels altres, vaig dedicarme a la crítica, aprofitant les meves relacions ab uns joves que publicaven una Revista. Aquests acceptaren y donaren a llum les meves ressenyes crítiques d'alguns llibres nous; ressenyes de les quals, parlant ingènuament, no crech que ningú pogués tenirne rès que dir; eren com mólts remeys casolans: si no fan bé, tampoch no fan mal. Emperò, heusaquí que un dia, després que jo havía escrit *quatre tonteríes* (com se sol dir) respecte d'una obra nova que ara no recordo, tots els periòdichs van sortir publicant en primera plana un gran anunci (pagat), en el qual l'editor del llibre feya la propaganda del mateix, invocant les meves propies paraules y qualificantme de crítich eminent: «*La*... diguem *La vida es sueño*, de Don Tal de Qual. Gran èxit literari. L'eminent crítich Don Joan Bonhome ha dit d'aquesta obra lo següent: (y aquí's reproduhien aquelles quatre tonteríes meves).» Ab lo qual vaig tenir fet el meu cartell de crítich, tan sense jo adonarmen com quan els meus pares van posarme en condicions de venir al món.

Emperò aviat se'm feu visible que l'ofici de crítich, mal sia eminent, tenía també les seves fallides. Fou axò en ocasió d'haver publicat un amich meu un poema intitolat no recordo bé si *Les àligues* o altra mena d'ocells, y en què l'autor, posant la seva inspiració en consonancia ab el títol, havía conseguit enlayrarse mólt amunt. Jo vaig començar a parlar del llibre remarcant la particularitat de què un assumpte de tan alta volada fos precisament abordat per un home que, en lo físich, no era pas de gran estatura; de lo qual ne deduhía que l'esforç de la inteligencia en els homes, mólt sovint, estava en oposició ab el vigor corporal. Y citava el cas de Leopardi, y'l d'en Maragall, que havien estat homes més aviat petits; com, en un altre ordre, Napoleó I y Lloyd George, els quals, no obstant axò, cuydaren capgirar el món. Després d'aquest exordi de circumstancies, entrava en la materia del llibre, parlant d'aquest ab gran elogi, posat qu'en ell hi havía coses que, al meu lleal entendre, eren dignes de lloança. Al cap d'alguns dies, sortint de la redacció, vaig escaurem a passar pel costat del autor de referencia, el qual me va fer com si no s'adongués de mi. Y axò després va repetirse algunes vegades; fins que vaig tenir ocasió de parlarne ab un amich d'aquell, que també ho era meu. Y l'amich me digué: «Oh, no ho estranyi! es que va quedar mólt ofès de vosté, per que va tractarlo de *nano*.» Efectivament, hi ha mólts autors que solament tenen per bon crítich aquell que d'una manera incondicional els lloa. Y'l meu amich hauría volgut, tal volta, que hagués dit d'ell qu'era'l Goliat de la èpica contemporania y, de passada, que l'hagués proclamat un Adonis en quant a figura.

Aquesta experiencia meva ha servit per a explicarme després l'èxit meravellós de la crítica per insuflació. Aquest procediment, posat en pràctica per un crítich dels nostres dies, li permeté explotar en benefici propi l'extraordinaria feblesa de certs autors novells per l'elogi ditiràmbich. Al un el va senyalar com a èmul de Miquel Angel; al altre, com superior al Greco; al de més enllà, com una mena d'Ossian engrandit. Y d'un noy que, sense saber de dibuix, va posarse a gravar el boix ab un trempaplomes, me'n va fer un Dürer y un Holbein en una sola peça. Axí no fou estrany que aquells infeliços, creyentse tot allò al peu de la lletra, seguissin esculpint, pintant, escrivint y gravant tan malament com al principi; quan no mólt pitjor encara, per allò de dexarse portar per la llur inspiració genial.

El benefici que de les seves insuflacions obtenía'l crítich de què us parlo, se reduhía a ben poca cosa: li bastava ab què'ls séus badochs espirituals l'anomenessin Mestre. Mes, en cambi, el mal que va causar, ab tot axò, fou imponderable: va esguerrar tota una generació de literats y artistes, que ja may més no pogueren fer rès de bo y acabaren per malehirli'ls òssos.

CAPÍTOL XXV

EL FEMINISME O UN MATRIMONI COM DÉU MANA

ENÍA jo sobre vint anys, havía passat la quinta, ja fumava, ja sortía de casa a la nit els dissabtes y vigilies de festa, y era, en fi, un home; quan vaig anar prenent un cert interès per l'*element femení*. Havía

llegit *La Femme* d'En Michelet y *La Mujer* d'En Severo Catalina; m'havía engrescat ab *La Dama de les Camelies* y ab les làmines de la *Historia de una mujer* del Eusebi Planas; y'm sabía de memoria les *Lettres à Françoise* d'En Marcel Prévost; ab tot lo qual ja'm creya conèxer les dònes més que'l propi pare Adam, de qui conten que fou el primer que pogué veuren una de prop. Aleshores me començà a preocupar la condició social de la dòna en el nostre país; y, a força de trencarme'l cap en aquestes coses, vaig arribar a establir una teoría feminista que tingué la sort de plaure desmesuradament a la directora d'una Revista de Modes, d'aquestes que repartexen patrons y responen a les consultes sobre prometatges de les modistetes espirituals abonades a la publicació. Vaig donar unes conferencies sobre aquella important materia; y aviat poguí aparèxer com *l'apòstol del feminisme en la nostra terra*, ab tot y la meva tendra edat y que apenes me començava a apuntar el pèl moxí. Per últim, vaig publicar, amagant per modestia'l meu nom sota un pseudònim, una colecció de *mots plaents y desplaents* sobre les dones, que va agotarse en menys de nou mesos, ab tot y que se n'havien imprès tretze exemplars.

En vista de lo ben rebudes qu'eren per l'*element femení* les meves teoríes, vaig decidirme a exercir en un terreny pràctich el meu apostolat. La noya del estanch hont solía comprar els meus cigarrets va semblarme que ofería excelents disposicions per a devenir una iniciada del meu novell sistema perfeccionador y emancipador de la dòna; y, ab aytal intenció, vaig començar a treballarla. La xicota responía... ja ho crech que responía! Y anava entrant... entrant insensiblement en les meves doctrines: «*Pensa, Germana* (el nom d'ella), *que tot quant te digui ho serà ab un noble intent: el de que sies una dòna del noucents.* —*¿Del noucents?* —*Sí, del noucents. Tu ja sabs la meva teoría: la característica del noucents ha d'ésser la perfecció en tots els ordres.*»

Emperò, en aquestes, comparegué'l pare estanquer; y, agafantme complimentosament pel braç, se m'endugué cap a dins de la botiga. Y'm digué d'aquesta manera: «Ja veurà, jovel si vostè porta alguna bona intenció en quant a la noya, diguim ab què compta y veurèm d'entendrens, suposant que vostè sigui una persona de bon comportament.» Aleshores me vaig veure atrapat. Mes, com que la xicota m'agradava y, per altra part, la familia del estanch eren una gent com cal, posats d'acort els meus pares ab els de la noya, vaig tenir entrada al estanch, encara que no necessités cigarrets. Foren unes relacions, les nostres, mólt ben portades: al cap d'un any ja érem casats; al cap de dos, ja teniem el primer fill; al cap de tres, el segon; al cap de quatre, el tercer; y así successivament, ab puntualitat matemàtica. Per alguna cosa havía jo estudiat, abans d'aleshores, l'*element femení*!

CAPÍTOL XXVI

LA VIDA AUSTERA

PARLA l'esposa: — Què't sembla que faci demà per a entrant?

Parla l'espòs: — Fes lo que't sembli, dòna!

— Si tot va tan car!

— Bé sento prou que tothom ho diu!

— Hauràs de donarme diners...

— ¿Còm? si tot just estèm a dia vint!

— No veus que són tantes criatures...!

—. . . . . .

—. . . . . .

Parlen l'espòs y l'esposa a chor:—Déu faci que'l que acabèm d'encarregar arribi bé com els altres!

CAPÍTOL XXVII

LA RIFA DE LA MONA O LA POPULARITAT

ELS que, en temps venidors, arribin a llegir les meves Confidencies, hauràn de reconèxer que, ab les poques línies del capítol precedent, he tingut la rara fortuna de crear per a la posteritat una pàgina literaria d'un extraordinari valor històrich y social. (El que jo sia un home modest no ha de privarme d'estar satisfet de la meva obra.) Y no es que jo ignori que altres han tractat aquesta qüestió del matrimoni ab tan conexement de causa com jo y disposant de superiors condicions literaries. Emperò axò últim encara'ls ha estat un mal: per que, dexantse portar de la llur imaginació, han enriquit la pintura ab detalls d'una superfluitat enutjosa. Jo tinch la meva, de pintura, per la més exacta, la més real, la més humana, y, sobretot, la més sintètica de totes les pintures que de la felicitat conjugal s'hagin fetes; per que aquesta ha estat la meva durant els llarchs anys de matrimoni que Déu m'ha concedit. Fins que se'm va morir la meva dolça Germana, que al cel sia!

Y ara, després d'axugarme una llàgrima que'ls meus ulls no han tingut poder de retenir, vaig a explicar còm, en un moment de la meva existencia de cap de casa, me fou permès conèxer la gloria. Lo qual fou d'aquesta manera:

Un any, per la setmana abans de la primera Pasqua, el pastisser de la plaça de Sant Jaume va tenir l'acudit de fer una mona de pasta de proporcions colossals. Al menys era d'un centenar d'ous, y, posada dreta al aparador de la pastissería, l'omplía totalment. Mes, un cop hagué feta la mona, el pastisser (que no era curt) se donà compte de què no la vendría: per que no hi havía en tota la ciutat cap familia prou nombrosa per a comprar una mona semblant, ni cap padrí prou rumbós per a regalarla al séu fillol. Y aleshores el pastisser va decidir rifarla: a ral el número.

Les criatures de casa meva compraren un dels

bitllets, com ne comprà tothom del barri, per al qual la mona de la plaça de Sant Jaume arribà a constituir un veritable esdeveniment. Tant, que calgué obligar a la gentada que anava a vèurela, a fer cua davant de la botiga del pastisser, posanthi dos guardies municipals de cavall encarregats de mantenir l'ordre. No's parlava aquells dies d'altra cosa; la gent afluía de tota la ciutat y dels pobles vehins cap a la plaça de Sant Jaume; y fins sembla que vingueren alguns corresponsals de periòdichs estrangers. L'ansietat crexía per moments a mida que s'aproximava'l dia del sorteig.

Tingué lloch aquest el matí del mateix dia de Pasqua; y la mona s'escaygué a tocar al número que teniem nosaltres: podèu comptar quina alegría! Y aleshores succehí lo que ja era d'esperar: tot el barri va posarse en moviment cap a casa meva, acompanyant la mona'l poble en pes, precedit d'una musica. Una comissió de vehins entrà a donarme l'enhorabona, parlant en nom de tots ells un metge que era regidor, el qual va endreçarme un discurs transcendental, que l'endemà reproduhiren els periòdichs. Y jo, naturalment, davant d'axò, me sentía tot tou (potser més que la mona); y'ls demés de casa, dòna y criatures, no hi cabíen de goig.

Emperò la cosa no va acabar aquí: aquell mateix vespre vingueren a ferme una serenata; y'l dia següent vaig tenir, des de a primera hora, la casa plena de periodistes y de fotògrafs, fentme preguntes els uns, obligantme'ls altres a dexarme retratar: jo tot sol, de primer; després jo y la mona; y finalment jo, la mona, la dòna y les criatures. Alguns dels visitants no se'n volgueren anar sense endursen un autògraf meu, y altres ne tingueren prou ab esgarrapar discretament la mona ab l'ungla; per que, axò sí, sempre hi havía al costat d'aquella alguna de les criatures que la vigilava.

Y la cosa seguía encara: *El Esferoide* de Madrid va donar aquella setmana una informació completíssima del esdeveniment d'actualitat, publicant íntegrament la meva biografía, en la qual hi havía móltes coses que no eren veritat, y reproduhint el meu retrat, que tampoch no se'm semblava góta. Per últim, se rebé un telegrama de la capital de Viscaya, que deya axí: «*Alcalde y tenientes de alcalde de Bilbao saludan Don Juan Buenhombre y felicítanle éxito sorteo cuadrumano*».

¿Voldrèu creure que al arribar en aquest punt vaig tenir com una mena de pressentiment del ridícol? Sí! vaig témer en aquella ocasió per la meva serietat; y, fent un acte d'energía, vaig treure a tothom de casa, atrinxerantme de portes endins contra la curiositat impertinent que havía fet de mi, per alguns dies, una mena d'hèroe popular. Que se les heguin ab la gloria tots aquells que encara no saben les molesties qu'ella reporta y'ls perills a què'ns exposa!

Total: que després a casa'ns menjàrem la mona tranquilament, de la qual, a pesar de les móltes boques, en tinguerem per a un parell de mesos, essent causa d'alguna indigestió de les meves criatures, que, per fortuna, no tingué conseqüencies.

Després d'aleshores, cada vegada qu'en el diari llegexo d'alguna persona, absolutament desconeguda fora de casa seva, que l'han feta *vigilant honorari* o que li han dedicat un àlbum ab centenars de mils firmes, jo penso entre mi: «Vetaquí un altre que també deu haver tret la mona!» Y de vegades resulta un mico.

CAPÍTOL XXVIII

ACABAMENT

No hi ha cosa humana que no tingui la seva fi; y com sia també que la vida y la mort dels homes estan en la mà de Déu Nostre Senyor, he decidit posar terme a les meves Confidencies. Emperò, abans d'escriure aquest darrer capítol, he rellegit tots els anteriors y he meditat llargament sobre'l llur contingut. Y alguns recels se són apoderats de mi, dels quals no dech ometre'l donar compte en el present lloch, per a descàrrech de la meva conciencia y enfortiment del meu esperit.

Resulten, potser, de les meves Confidencies, un xich esgratinyades algunes personalitats mólt notories del meu temps, fins al punt de què algun mal intencionat podría pendre aquest llibre per una sàtira. Rès més lluny de la meva intenció. Jo, que sempre he estat un entusiasta de les glories del meu Poble y qu'he fet tot lo qu'estava en el meu poder per a augmentarne l'esclat, ¿com podría ara intentar enterbolirles ab un llibre satírich que, un cop escrit, fa com la pedra llençada de la mà, que no's sab hont va? Caldrà, donchs, que jo faci aquí la meva confessió de fe patriòtica, y que tracti de justificar la meva sàtira, per si fos cas que la posteritat arribés a empenyarse en què sia aytal el veritable caràcter d'aquest llibre.

Crech en la meva Patria y crech en la bona intenció de tots els homes que treballen per ella: jo reconech el llur patriotisme tan pur com el meu, encara que no major ni més desinteressat. Emperò a vegades els homes s'erren; y senyalar les llurs errors es també fer acte de patriotisme. Per sort, les que jo he pogudes senyalar són ben susceptibles d'esmena: altra cosa fóra si, a estil de lo que féu l'autor del segon *Quixot*, hagués jo fet burla d'algú per esguerrat físicament o per curt de vista; defectes dels quals no es responsable móltes vegades el perjudicat y dels que no està en la seva mà corretgirse.

Ademés, jo declaro des d'aquest lloch, que les tares per mi senyalades en alguns, no esclouen la possessió per ells matexos de veritables y altes qualitats. Y faig la meva conciencia testimoni excepcional de què jo admiro sincerament aquelles, y de què, si he combatut els defectes, ha estat per

que mermen y fins a voltes anulen l'eficacia de les virtuts, en perjudici de la meva Patria.

Y declarat axò, jo, En Joan Bonhome, de professió home humil, que no soch, com Piron, rès de cap Academia ni Institut y que, ademés, tinch la sort de no desitjar ésserho, poso fi al present llibre de les meves Confidencies; ab el ferm y únich desitg de què, si algú arriba a llegirles, pugui dir d'elles: «HEUSAQUÍ UN LLIBRE QUE, ENCARA QUE NO HO SEMBLI, ES UN LLIBRE DE BONA FE.»

LAUS DEO

La Colecció «Bibliofilia»

FILLA de la necessitat de relligar espiritualment entre elles les nostres coleccions anomenades *Biblioteca Catalana* (1), *Nova Colecció Artística Catalana* (2) y *Histories d'altres temps* (3), y de mantenir ademés oberts a tota rectificació, aclaració y complement els pròlechs y estudis preliminars dels volums que formen aquelles, la present BIBLIOFILIA ha estat després, a son torn, engendradora d'una nova serie de volums, la qual hem designada del seu nom *Colecció «Bibliofilia»*.

Aquesta nova *Colecció* té per objecte reunir algunes obres dedicades a tractar dels llibres, del amor als matexos y de tota altra manifestació literaria que's reporti a la bibliofilia, coses que per a nosaltres tenen un interés predominant, fins quan prenen el caràcter de sàtira literaria o de facecia bibliogràfica.

Fins ara hem donat, dintre la *Colecció «Bibliofilia»*, els quatre volums següents:

VOLUM I

LA NOVELA D'UN BIBLIÒFIL (*Diàlegs de llibres*) *per R. Miquel y Planas. — Barcelona, 1918.*

De (4) + 160 pàgines, en format 15 × 11 cm. Edició de cent vint exemplars numerats y nominats a la prempsa.

Aquesta obreta, com ja ho dexa entendre'l subtítol, no es altra cosa més que'ls tres *diàlechs de llibres* publicats en el present volum de BIBLIOFILIA, columnes 312-322, 371-382 y 410-434.

VOLUM II

LES CONFIDENCIES D'EN JOAN BONHOME, *publicades segons el manuscrit original per R. Miquel y Planas. — Barcelona, 1918.*

De (4) + 117 pàgines, d'igual format que'l volum anterior. Edició de tres cents exemplars numerats y oferts per l'autor als seus amichs.

El text de *Les Confidencies* ha estat també ara mateix insertat en BIBLIOFILIA, columnes 453-456, 461-466 y 480-503.

VOLUM III

ELS PENSAMENTS D'EN JOAN BONHOME, *ordenats per A, B, C. Text inèdit publicat segons el manuscrit de Londres per R. Miquel y Planas. — Barcelona, 1919.*

De (4) + 135 pàgines, format dels altres volums. Edició de tres cents exemplars numerats y oferts per l'autor.

Forma aquest text com una mena de complement a *Les Confidencies* y serà també insertat en el present volum de BIBLIOFILIA.

VOLUM IV

EL PURGATORI DEL BIBLIÒFIL. *Novela fantàstica per R. Miquel y Planas. — Barcelona, 1920.*

De (4) + 176 pàgines, format consabut. Edició de tres cents exemplars numerats y oferts per l'autor.

Potser sia una petita pretensió nostra creure que, ab els susdits volums, serem els primers d'haver conreuat un nou camp d'activitat dins les lletres catalanes: la *literatura de bibliòfil*. Y si per ara la nova *Colecció* s'ha nodrit exclusivament d'obres nostres, esperem que altres vindràn a ajudarnos, y podrem oferir aleshores alguns volums que no duguin el nostre nom y resultin per lo mateix força més interessants y instructius.

Declarèm, per últim, fent honor a la veritat, que la publicació d'aquests petits llibres compleix per a nosaltres un altre fi: el de permètrens dir coses que únicament podríen dirse envoltes d'una ficció novelística y revestides d'un *humour* del tot inofensiu y bon minyó. Y, per a que la nostra intenció aparegui totalment desinteressada, com ho es, no hem posat a la venda cap dels volums de la *Colecció «Bibliofilia»*, reservantlos per als nostres amichs en qualitat d'ofrena cordial (1).

---

(1) Vegis BIBL., I, 69 y 118.
(2) Vegis BIBL., I, 33.
(3) Vegis BIBL., I, 68.

(1) Ab tot, havent cregut l'editor de la revista «Catalana» que'ls nostres llibres podien interessar a un públich menys circumscrit, ens ha fet l'honor de reproduhirlos en segones edicions populars:

I. *R. Miquel y Planas: La Novela d'un Bibliòfil. – Segona edició. — Barcelona, Ilustració Catalana, 1918.* — De 112 pàgines, 175 × 100 mm.

II. *R. Miquel y Planas: Les Confidencies d'En Joan Bonhome, seguides dels seus Pensaments. — Segona edició. — Barcelona, Ilustració Catalana, 1919.* — Volum com l'anterior, de 184 pàgines.

III. *R. Miquel y Planas: El Purgatori del Bibliòfil. Novela fantàstica. — Segona edició. — Barcelona, Ilustració Catalana, 1921.* — En curs d'estampació al moment d'escriure aquestes ratlles.

Fidel Giró, impressor. — Mallorca, 170. — Barcelona.

12-1920